

RP 110/2020 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om justitieförvaltningens nationella informationsresurs och till lagar om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och av lagen om Rättsregistercentralen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om justitieförvaltningens nationella informationsresurs. Lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem föreslås bli upphävd. Den nuvarande termen, informationssystem, ändras till informationsresurs. De föreslagna bestämmelserna om sätten att lämna ut uppgifter motsvarar bestämmelserna i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. Vidare föreslås det att Rättsregistercentralens möjligheter att lämna ut uppgifter utvidgas jämfört med nuläget och att uppgifterna ska förvaras i registren en längre tid än vad som är fallet i dag för att medier och forskare ska ha möjlighet att få samlad information om de ärenden som behandlas vid domstolarna.

I propositionen föreslås även en teknisk ändring i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet när det gäller sekretess för uppgifterna i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem.

Dessutom föreslås det att lagen om Rättsregistercentralen ändras så att Rättsregistercentralen, som i nuläget leds av en direktör, i fortsättningen leds av en överdirektör.

Lagarna avses träda i kraft hösten 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
2.1 Användningsändamålet för justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem	3
2.2 Användning, utlämnande och gallring av uppgifter i informationssystemet	8
2.3 Lag om ändring av lagen om Rättsregistercentralen.....	16
3 Målsättning	16
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	16
4.1 De viktigaste förslagen.....	16
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	17
5 Remissvar	17
5.1 Lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem	17
5.2 Lagen om Rättsregistercentralen.....	23
6 Specialmotivering.....	23
6.1 Lagen om justitieförvaltningens nationella informationsresurs	23
6.2 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	28
6.3 Lagen om Rättsregistercentralen.....	28
7 Ikraftträdande.....	28
8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	28
LAGFÖRSLAG	31
1. Lag om justitieförvaltningens nationella informationsresurs.....	31
2. Lag om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	37
3. Lag om ändring av lagen om Rättsregistercentralen	38
BILAGOR.....	40
PARALLELLEXTER	40
2. Lag om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	40
3. Lag om ändring av lagen om Rättsregistercentralen	41

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) trädde i kraft 2010. I samband med de omfattande informationssystemprojekt som är aktuella vid justitieministeriet har det framkommit ett behov av att ändra lagen på ett sätt som beaktar de ändringsbehov som följer av utvecklingen av informationssystemen samt av förändringarna i justitieförvaltningens och Rättsregistercentralens omvärld. Dessutom har det i Rättsregistercentralens verksamhet framkommit ett behov av att ändra i synnerhet de bestämmelser i lagen som gäller utlämnande av uppgifter och gallring (i detta lagförslag radering) av uppgifter. Det har i synnerhet blivit tydligt att Rättsregistercentralens möjligheter att lämna ut diarieuppgifter till medier och forskare behöver utvidgas.

Justitieministeriet tillsatte den 13 juni 2019 en arbetsgrupp för mandatperioden 13.6.2019–31.12.2019 för att bereda ett förslag till ändring av lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (VN/3437/2019). Mandatperioden förlängdes till och med den 14 februari 2020. Arbetsgruppen hade till uppgift att bedöma behovet att uppdatera lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem och bereda behövliga ändringar av lagen. Arbetsgruppen utarbetade sitt förslag i form av en regeringsproposition (<http://julka.isut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162081>). Utkastet till propositionen var på remiss i tjänsten utlåtande.fi 27.2–27.3.2020. Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt-och-lagberedning> och har identifieringskod [OM020:00/2019](https://oikeusministerio.fi/sv/projekt-och-lagberedning).

Propositionen om ändring av lagen om Rättsregistercentralen (625/2012) har beretts vid justitieministeriet. Utlåtande om propositionen har begärts av finansministeriet och Rättsregistercentralen.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Användningsändamålet för justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem

Lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (*informationssystemlagen*) trädde i kraft den 1 december 2010. I lagen har det senare gjorts korrigeringar av teknisk natur, bl.a. så att till lagen fogats hänvisningar till dataskyddsbestämmelser och så att i lagen slopats sådana bestämmelser om tillgodoseendet av den registrerades rätt till insyn och rättelse av uppgifter som överlappar de allmänna lagarna. Dessutom har lagens tillämpningsområde precisrats.

Justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem är avsett för behandlingen och verkställigheten av rättskipningsärenden samt för forsknings- och planeringsverksamhet inom justitieministeriets förvaltningsområde. Syftet med lagen är också att informera allmänheten om ärenden som domstolarna behandlar. Lagens allmänna syfte är dessutom att säkerställa skyddet av personuppgifter i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem och i den anknyttande behandlingen av uppgifter. Justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem innehåller personuppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter samt personuppgifter som gäller brottmålsdomar och överträdelser. Därför har det med stöd av 24 § 1 mom. 28 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, *offentlighetslagen*) föreskrivits att uppgifterna i informationssystemet ska vara sekretessbelagda.

I lagens rubrik talas det om ett informationssystem. Justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem består dock av flera i tekniskt hänseende separata informationssystem. Uttrycket ”informationssystem” i lagens rubrik motsvarar inte den allmänspråkliga betydelsen, och inte heller definitionerna i exempelvis lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, *informationshanteringslagen*), som trädde i kraft den 1 januari 2020. Enligt 2 § 1 mom. 3 punkten i informationshanteringslagen avses i den lagen med ”informationssystem” ett helhetsarrangemang som består av databehandlingsutrustning, programvara och annan databehandling. Enligt 6 punkten i samma moment avses med ”informationslager” en uppsättning informationsmaterial som används för en myndighets uppgifter eller övriga verksamhet och som hanteras med hjälp av informationssystem eller manuellt. Också termen ”informationsresurs” som används i detta lagförslag motsvarar denna definition. Justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem utgör en informationsresurs enligt definitionen i informationshanteringslagen, inte ett informationssystem. Lagens nuvarande rubrik är således vilseledande. Det är önskvärt att rubriken för och definitionerna i informationssystemlagen motsvarar begreppen i informationshanteringslagen och allmänspråket. Om ”informationssystem” ändras till ”informationsresurs” i lagens rubrik, måste det göras en teknisk ändring av ordalydelsen i alla de paragrafer där informationssystemet nämns. Till följd av ändringen av lagens rubrik bör ordet ”informationssystem” ersättas med ordet ”informationsresurs” även i offentlighetslagens 24 § 1 mom. 28 punkt.

Justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem är en omfattande uppsättning informationsmaterial i fråga om vilket Rättsregistercentralen svarar för registerföringen och som bildar ett register som används för de syften som anges i informationssystemlagen. När Rättsregistercentralen i egenskap av personuppgiftsansvarig behandlar personuppgifter för de syften som anges i informationssystemlagen, tillämpas informationssystemlagen på behandlingen. Informationssystemlagen tillämpas inte på sådan behandling av personuppgifter som justitieförvaltningsmyndigheten, dvs. domstolen, Åklagarmyndigheten eller rättshjälpsbyrån i egenskap av personuppgiftsansvarig utför för lagstadgade skyldigheter eller för andra uppgifter som ankommer på myndigheten.

Lagen innehåller i förhållande till antalet paragrafer många informativa hänvisningar. I regel hänvisas det inte till allmänna lagar, om inte det görs en avvikelse från en allmän lag. Eftersom det i första hand är Rättsregistercentralen och justitieförvaltningsmyndigheterna som tillämpar lagen finns det inte något behov av många informativa hänvisningar. Det är dock motiverat att bevara hänvisningen till dataskyddsbestämmelserna i 2 § 1 mom., eftersom den uttrycker för den registrerade att Rättsregistercentralen tillämpar både dataskyddsförordningen och lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018, *dataskyddslagen för brottmål*). Andra hänvisningar till allmänna lagar samt onödiga informativa hänvisningar bör strykas i lagen.

Enligt 3 § 2 punkten i informationssystemlagen avses med *åklagarmyndighet* allmänna åklagare enligt lagen om allmänna åklagare (199/1997). Lagen om allmänna åklagare har upphävts genom lagen om åklagarväsendet (439/2011), som i sin tur upphävts genom lagen om Åklagarmyndigheten (32/2019). I den senaste lagändringen ändrades åklagarväsendets organisation från och med den 1 oktober 2019 så att Riksåklagarämbetet och de underlydande åklagarämbetena ombildades till ett enda ämbetsverk med namnet Åklagarmyndigheten. I informationssystemlagen finns det inte längre något behov av att definiera en åklagarmyndighet. Lagen bör uppdateras så att där i stället för åklagarmyndigheten används Åklagarmyndigheten.

Enligt 3 § 3 punkten i den gällande lagen avses med *justitieförvaltningsmyndighet* domstolar, åklagarmyndigheter och rättshjälpsbyråer. Sedan lagen stiftades har rättshjälpsbyråernas struktur förändrats och uppgifterna utvidgats. Den allmänna intressebevakningen överfördes från och

med den 1 oktober 2016 till rättshjälps- och intressebevakningsdistriktens intressebevakningsbyråer, och från och med den 1 januari 2019 överfördes den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen från kommunerna till rättshjälpsbyråerna. Varje verksamhet vid rättshjälps- och intressebevakningsbyråerna har ett eget ärendehanteringssystem: rättshjälpen har ärendehanteringssystemet Romeo, den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen har ärendehanteringssystemet Venla och intressebevakningen har ärendehanteringssystemet Edvard. Informationssystemlagen tillämpas dock inte på intressebevakningsbyråerna och inte heller på den ekonomiska rådgivningen eller skuldrådgivningen. Rättshjälpsbyråerna är myndigheter när de behandlar rättshjälpsärenden och fattar rättshjälpsbeslut. Till övriga delar sköter rättshjälpsbyråernas offentliga rättsbiträden advokatuppdrag för privatpersoner. Rättshjälpsbyråns ekonomi- och skuldrådgivare ger privatpersoner ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Ärendehanteringssystemen inom intressebevakningen och den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen hänför sig inte till behandlingen eller verkställigheten av rättskipningsärenden. Till denna del finns det därmed inget behov av att integrera dem i det riksomfattande informationssystemet. Det riksomfattande informationssystemet är dock avsett att användas även för forsknings- och planeringsverksamhet inom justitieministeriets förvaltningsområde. För skötseln av styrnings- och forskningsuppgifter behövs det uppgifter också ur systemen för intressebevakning och för ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Rättshjälps- och intressebevakningsbyråerna överför redan nu informationsmaterial till systemen för rapportering och statistikföring på basis av serviceavtal, och det finns inget behov av att genom lag föreskriva om en skyldighet att producera informationsmaterial för rapporteringssystemen. I informationssystemlagen bör med justitieförvaltningsmyndighet avses rättshjälpsbyråer endast när de behandlar och avgör ärenden som nämns i rättshjälpslagen.

Informationssystemet består av ett system för avgöranden och meddelanden om avgöranden, ett rikssystem för behandling av diarie- och ärendehanteringssystem samt av ett rapporterings-, statistik- och arkivsystem. Delsystemen i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem innehåller de faktiska informationssystem som myndigheterna använder för produktion. Såsom det konstateras i förarbetena till informationssystemlagen (RP 102/2009 rd) är det fråga om logiska informationssystem, som kan bestå av flera datatekniska register. Bestämmelsen om systemets uppbyggnad motsvarar inte till alla delar det aktuella systemet och inte heller uppbyggnaden av framtida system. Att det finns delsystem anger dock att informationsresursen innehåller uppgifter för olika ändamål, och endast uppgifter som behövs för respektive ändamål förs in i varje delsystem.

De faktiska informationssystem som hör till rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssystem är för närvarande brottsdiarie- och ärendehanteringssystemet *Sakari*, domstolarnas ärendehanteringssystem *Tuomas*, domstolarnas operativsystem för förfrågningar *Kyösti* samt *Lotus Notes*, som används av förvaltnings- och specialdomstolarna. Informationssystem som ingår i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden är de allmänna domstolarnas brottmålsapplikation *RITU*, det elektroniska ärendehanteringssystemet för rättshjälpsärenden *Romeo* och domregistret *Tuore*. De allmänna domstolarnas och Åklagarmyndighetens ärende- och dokumenthanteringssystem *AIPA* samt förvaltnings- och specialdomstolarnas system för verksamhetsstyrning och dokumenthantering *HAIPA* är delar i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden och till rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssystem. Det centrala med tanke på tillämpningen av informationssystemlagen är ändamålet för uppgifterna i de olika delsystemen, inte det tekniska informationssystem i vilket uppgifterna behandlas.

Rapporterings-, statistik- och arkivsystemet bygger för närvarande på programvaran *SAP BusinessObjects*, som används av justitieförvaltningsmyndigheterna. Systemet kommer under de närmaste åren att ersättas med en helt ny lösning. I detta syfte har justitieministeriet inlett ett

RP 110/2020 rd

projekt för genomförande av en referensarkitektur för utveckling och rapportering av informationsunderlag (VN/1166/2019).

I 6 § i informationssystemlagen finns bestämmelser om skyldighet att överföra information till informationssystemet. Bestämmelsen gör det möjligt att överföra uppgifter också på annat sätt än genom att föra in eller registrera dem direkt i systemet. I de befintliga informationssystemen är det ännu inte möjligt att överföra alla behövliga uppgifter direkt i ett informationssystem genom registrering. Som exempel kan nämnas högsta domstolen, som sänder sina avgöranden per e-post eller i pappersform, samt förvaltningsdomstolarna och specialdomstolarna, som även sänder vissa avgöranden som gäller påföljdsavgift och vite per e-post eller i pappersform. Eftersom målet emellertid är att övergå till enbart elektronisk behandling, bör andra överföringsätt utgöra undantag och deras ändamålsenlighet bör prövas i varje enskilt fall. Vid prövningen och bedömningen av ändamålsenligheten bör de ekonomiska konsekvenserna beaktas. Om kostnaderna för att utveckla systemet överstiger den nytta som kan fås av att uppgifter registreras i informationssystemet, ska uppgifter fortfarande få överföras på något annat sätt än genom registrering i informationssystemet.

Enligt 7 § i informationssystemlagen är Rättsregistercentralen personuppgiftsansvarig i fråga om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. Justitieministeriet å sin sida svarar för utvecklingen av informationssystemet och för organiseringen av användarservicen men har inte den ställning eller de befogenheter som tillkommer en personuppgiftsansvarig. Enligt den bestämmelse i 19 a kap. 2 § 2 mom. 3 punkten i domstolslagen (673/2016) som trädde i kraft den 1 januari 2020 hör det till Domstolsverkets uppgifter att sköta förvaltningen och utvecklandet av domstolarnas informationssystem. Ansvaret överfördes från justitieministeriet till Domstolsverket. Domstolsverket sköter också förvaltningen och utvecklandet av de informationssystem som Åklagarmyndigheten använder, eftersom domstolarna använder dem (Sakari och AIPA) gemensamt. Domstolsverket ansvarar dock inte för utvecklandet och förvaltningen av den riksomfattande informationsresursen, utan för utvecklandet av de faktiska informationssystem som domstolarna och Åklagarmyndigheten använder.

I informationssystemlagen har de uppgifter som gäller förvaltningen av informationssystemet ålagts en annan myndighet än den som sköter de övriga uppgifter som normalt hör till den personuppgiftsansvarige. I artikel 26.1 i dataskyddsförordningen anges det bland annat att om två eller fler personuppgiftsansvariga gemensamt fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen ska de vara gemensamt personuppgiftsansvariga. Syftet för informationssystemet och dess delsystem anges i 8 § i informationssystemlagen. Varken justitieministeriet, Domstolsverket eller justitieförvaltningsmyndigheterna deltar i fastställandet av ändamålet med behandlingen. Justitieministeriet och Domstolsverket deltar inte heller i fastställandet av förfarandena för behandlingen av personuppgifter i systemet, utan de fastställs av Rättsregistercentralen. Avsikten är inte heller att till justitieministeriet eller Domstolsverket överföra någon del av det ansvar som hör till den som är personuppgiftsansvarig i fråga om det riksomfattande informationssystemet. Även om justitieförvaltningsmyndigheternas egna register innehåller delvis samma personuppgifter som det riksomfattande informationssystemet, rör det sig om separata register. Justitieförvaltningsmyndigheterna, exempelvis domstolarna, är i enlighet med sina dataskyddsbeskrivningar personuppgiftsansvariga i fråga om sina egna register. När det gäller justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem rör det sig således inte om ett gemensamt register för justitieförvaltningsmyndigheterna, och informationssystemet omfattas inte av gemensamt personuppgiftsansvar. De gallringsfrister för personuppgifter som anges i informationssystemslagen och de begränsningar som gäller användning, utlämnande och annan behandling av uppgifter gäller inte justitieförvaltningsmyndigheternas egna register utan endast justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem, där Rättsregistercentralen enligt lagen svarar för registerföringen.

RP 110/2020 rd

I 8 § i informationssystemlagen föreskrivs det om syftet för delsystemen i informationssystemet. I de delsystem som anges i paragrafen rör det sig inte om tre separata informationssystem, utan delsystemen innehåller flera faktiska informationssystem som används för produktion, där informationssystemets syfte avgör till vilket delsystem datainnehållet i respektive informationssystem hör.

Enligt 8 § 1 mom. är syftet med registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden att förmedla information om justitieförvaltningsmyndigheternas avgöranden för verkställighet av avgöranden och för införande i myndighetsregister, utbetalning av arvoden och ersättningar i samband med rättshjälp samt för användning av uppgifter inom åklagarmyndigheternas verksamhet. Med hjälp av systemet lämnar domstolarna, Åklagarmyndigheten och rättshjälpsbyråerna uppgifter om slutresultatet av sina avgöranden i olika typer av ärenden till de verkställande myndigheter och andra myndigheter som behöver uppgifterna. Rättsregistercentralen som är personuppgiftsansvarig ser till att de uppgifter som justitieförvaltningsmyndigheterna anmält till systemet förmedlas vidare till andra myndigheter. Exempelvis ett rättshjälpsbeslut är en uppgift som förs in i systemet utifrån vilken domstolen kan döma ut den ersättning som tillfaller staten. Informationen om den ersättning som dömts ut vidareförmedlas till den verkställande myndigheten, som ser till att fordran verkställs.

Enligt 2 mom. i paragrafen är syftet med rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter att förmedla den information till justitieförvaltningsmyndigheterna som behövs för handläggning, utredning och avgörande av ärenden och för tillsyns- och utvecklingsuppgifter samt att informera allmänheten om ärenden som domstolarna behandlar. Syftet har begränsats till att gälla uppgifter som förmedlas till allmänheten i fråga om ärenden som är under behandling i domstolarna, och i momentet nämns inte ärenden som redan har behandlats. Eftersom ett av syftena med informationssystemlagen är att effektivisera mediernas, och därigenom allmänhetens tillgång till information, bör momentet preciseras så att syftet med systemet är att förmedla information till allmänheten om såväl ärenden som är under behandling som ärenden som har behandlats.

Enligt 3 mom. är syftet med rapporterings-, statistik- och arkivsystemet att för justitieministeriet, justitieförvaltningsmyndigheterna och inom förvaltningsområdet verksamma undersöknings- och utredningsenheter producera statistik och annat sådant material om rättsförhållandena som behövs för planering och uppföljning av verksamheten. Med hjälp av systemet produceras sådana rapporterings- och statistikuppgifter som justitieförvaltningsmyndigheterna behöver bl.a. vid planeringen och utvecklandet av sin egen verksamhet. Sådana uppgifter är t.ex. rapporter om behandlingstidernas längd och antalet behandlade ärenden. Dessutom behöver justitieministeriet och Domstolsverket uppgifter ur systemet för styrningen av justitieförvaltningsmyndigheterna. Arkivering har inte angetts som ett syfte för delsystemet, och systemet fungerar inte heller de facto som arkiveringsplats för justitieförvaltningsmyndigheternas uppgifter om avgöranden eller annan dokumentation, utan som ett system för rapportering och statistikföring. I namnet på delsystemet bör således ordet *arkiv* strykas. En teknisk ändring av ordalydelsen bör göras i alla paragrafer där arkivsystemet nämns. Dessutom bör ”statistik” uppdateras till ”statistikföring” i alla paragrafer där ordet nämns.

I 10 § i informationssystemlagen finns bestämmelser om de personuppgifter som ska registreras i informationssystemet. Med tanke på partens rättsliga ställning är det viktigt att parten identifieras entydigt. Enligt 8 § 1 mom. i dataskyddslagen för brottmål ska den personuppgiftsansvarige vid behov och så långt det är möjligt göra en klar åtskillnad mellan personuppgifter som avser registrerade i olika ställning med tanke på det ärende som behandlas. I praktiken antecknas

i diarieuppgifterna i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem personens ställning t.ex. som målsägande, svarande, part eller vittne, och registret uppfyller således kraven i dataskyddslagen för brottmål.

2.2 Användning, utlämnande och gallring av uppgifter i informationssystemet

I 12 § i informationssystemlagen finns bestämmelser om en justitieförvaltningsmyndighets rätt att använda uppgifter som registrerats av en annan justitieförvaltningsmyndighet. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter i elektronisk form finns i 17 §. Informationshanteringslagen trädde i kraft den 1 januari 2020. I lagens 22 § finns allmänna bestämmelser om informationsöverföring mellan myndigheter via tekniska gränssnitt, i lagens 23 § finns bestämmelser om öppnande av en elektronisk förbindelse till en myndighet och i lagens 24 § finns bestämmelser om överföring av informationsmaterial via tekniska gränssnitt till andra än myndigheter. Bestämmelserna i 12 § i informationssystemlagen handlar om en i informationshanteringslagen avsedd elektronisk förbindelse. I lagens 17 § föreskrivs det om utlämnande av uppgifter antingen med hjälp av en teknisk anslutning eller i övrigt i elektronisk form. I 12 och 17 § i informationssystemlagen finns bestämmelser om sätten att överföra information mellan myndigheter som överlappar bestämmelserna i informationshanteringslagen. I informationssystemlagen används emellertid uttrycket ”teknisk anslutning”, medan i informationshanteringslagen används begreppen ”tekniskt gränssnitt” och ”elektronisk förbindelse”. Bestämmelser som överlappar den allmänna lagen bör strykas ur informationssystemlagen. Dessutom bör de begrepp som motsvarar begreppen i informationshanteringslagen uppdateras i lagen.

I rubriken för 12 § talas det om en justitieförvaltningsmyndighets rätt att använda uppgifter som registrerats av en annan justitieförvaltningsmyndighet. Eftersom informationssystemlagen gäller justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem, gäller användarrättigheterna uppgifter som förts in i justitieförvaltningens nationella informationsresurs, inte uppgifter som en annan myndighet registrerat i sitt eget system. För tydlighetens skull bör paragrafens rubrik ändras så att rätten uttryckligen ska gälla uppgifter som förts in det nationella systemet.

Enligt 12 § 1 mom. får en justitieförvaltningsmyndighet utan hinder av sekretessbestämmelserna med hjälp av teknisk anslutning söka och använda uppgifter som en annan justitieförvaltningsmyndighet har fört in i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden eller i rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter, om 1) myndigheten enligt lag måste beakta uppgifterna när den utreder och avgör ett anhängigt ärende, 2) uppgifterna behövs för diarieanteckningar om ett ärende eller annars för att ordna behandlingen av ett anhängigt ärende, 3) uppgifterna överlämnas till riksåklagarens byrå för att denna ska kunna utföra sina lagstadgade tillsyns- och utvecklingsuppgifter. Enligt paragrafens 3 mom. föreskrivs det särskilt om en domstols rätt att av en annan domstol få tillgång till sekretessbelagda rättegångshandlingar som den behöver för att säkerställa en enhetlig rättspraxis. Enligt 34 a § 1 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) kan en domstol till en annan domstol lämna ut sådana sekretessbelagda rättegångshandlingar som den andra domstolen behöver för att säkerställa rättskipningens enhetlighet vid prövningen av avgörandet i ett ärende som domstolen behandlar. En motsvarande bestämmelse för förvaltningsdomstolarnas vidkommande finns i 9 a § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007), som gör det möjligt att för en förvaltningsdomstol att lämna ut sekretessbelagda rättegångshandlingar till en annan förvaltningsdomstol. Syftet med bestämmelserna är att främja en enhetlig rättskipning.

Med stöd av 12 § i informationssystemlagen får en justitieförvaltningsmyndighet således en i 23 § i informationshanteringslagen avsedd elektronisk förbindelse för åtkomst till de uppgifter

som en annan myndighet har fört in i den riksomfattande informationsresursen, om förutsättningarna för att söka uppgifterna uppfylls. Paragrafen gör det möjligt att söka såväl diarieuppgifter som domstolarnas handlingar som innehåller avgöranden (avgörandehandlingar). Paragrafen möjliggör inte utlämnande av uppgifter mellan myndigheterna. De ovannämnda lagarna som gäller offentlighet vid rättegång möjliggör däremot utlämnande av sekretessbelagda rättegångshandlingar till en annan domstol i syfte att säkerställa rättskipningens enhetlighet. Utlämnande av en sekretessbelagd rättegångshandling förutsätter en separat begäran om information, och utlämnandet sker för närvarande inte via ett tekniskt gränssnitt. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande FrUU 39/2009 preciserat att det är domstolens sak att se till att rätten till en rättvis rättegång inte äventyras av att domstolen får en sekretessbelagd rättegångshandling av en annan domstol. Också lagutskottet konstaterade i sitt betänkande LaUB 2/2010 att bestämmelserna om utlämnande av sekretessbelagda rättegångshandlingar inte avser att ingripa i kraven på garantier för en rättvis rättegång.

Den arbetsgrupp som 2017 utredde behoven av att ändra informationssystemlagen bedömde huruvida en domstol med stöd av de nuvarande bestämmelserna med hjälp av en teknisk anslutning via det riksomfattande informationssystemet kan söka, dvs. ges åtkomst till en annan domstols beslut, i syfte att säkerställa en enhetlig rättspraxis. Arbetsgruppen konstaterade att domstolen när den gör en sökning i systemet i syfte att säkerställa en enhetlig rättspraxis har en grund för att söka uppgifter som kan jämföras med den grund som anges i 12 § 1 mom. 1 punkten i lagen (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 3/2018).

Vid domstolarna och vid de byråer som ingår i AIPA- och HAIPA-projekten har det dock fortfarande funnits avvikande åsikter om i vilken omfattning 12 § i informationssystemlagen gör det möjligt att i syfte att säkerställa en enhetlig rättspraxis ge åtkomst till diarieuppgifter, domar och beslut som en annan myndighet fört in i den nationella informationsresursen. I 12 § i informationssystemlagen föreskrivs det om åtkomsträtt (rätt att söka och använda uppgifter), och paragrafen ger inte rätt att lämna ut uppgifter. De ovannämnda lagarna som gäller offentlighet vid rättegång innehåller särskilda bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar i syfte att säkerställa rättskipningens enhetlighet. Domstolen bör dock beakta rättskipningens enhetlighet oavsett om det är fråga om en offentlig eller en sekretessbelagd ärendegrupp.

De högsta domstolarna styr rättskipningen genom sina förhandsavgöranden, men en domstol kan behöva få åtkomst också till andra domstolarnas avgöranden, i synnerhet i sådana situationer där vissa ärenden endast kommer upp till behandling inom ramen för enstaka mål eller där det inte har utvecklats någon rättspraxis vid de högsta domstolarna. Det finns dessutom bestämmelser som förpliktar domstolarna att ta hänsyn till rättskipningens enhetlighet. Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Likställighet är en central princip som styr domstolarnas beslutspraxis. För att likställighet ska uppnås förutsätts också regional jämlikhet. Detta innebär t.ex. att de olika regionala domstolarna åtminstone inte i nämnvärd grad ska ha avvikande etablerade beslutslinjer. Mer detaljerade bestämmelser om beaktande av rättskipningens enhetlighet finns exempelvis i strafflagen (39/1889) och i rättegångsbalken. Enligt 6 kap. 3 § 1 mom. i strafflagen ska ett straff bestämmas med beaktande av samtliga grunder som enligt lag inverkar på storleken och arten av straffet samt enhetligheten i straffpraxis. I 2 kap. 8 a § i rättegångsbalken konstateras det att, avviker den rådande uppfattningen vid ett sammanträde i hovrätten, vid vilket överläggning om avgörandet i ett mål eller ärende sker, från de rättsgrundsatser eller den lagtolkning som högsta domstolen eller hovrätten eller någon annan hovrätt har omfattat, får saken eller en del av den hänskjutas till förstärkt sammanträde eller plenum för behandling. Hovrätten bör således också känna till andra hovrätters rättspraxis.

RP 110/2020 rd

Vid förvaltningsdomstolarna medför ändringarna i processlagen ett behov av att bekanta sig med de övriga förvaltningsdomstolarnas rättspraxis. Enligt 107 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), som trädde i kraft den 1 januari 2020, krävs för besvär i regel besvärstillstånd av högsta förvaltningsdomstolen. En grund för beviljande av besvärstillstånd enligt 111 § i den lagen är att det med avseende på lagens tillämpning i andra liknande fall eller för en enhetlig rättspraxis är viktigt att ärendet avgörs av högsta förvaltningsdomstolen. I förarbetena till lagen (RP 29/2018 rd) konstateras det att behovet av ett prejudikat som styr avgörandep Praxis t.ex. kan gälla rättsfrågor där de regionala förvaltningsdomstolarna har fällt motstridiga avgöranden. Besvärstillstånd söks dock inte och överklagande hos högsta förvaltningsdomstolen besvär anförs inte i tillnärmelsevis alla ärenden. Förvaltningsdomstolarna behandlar dessutom många sådana ärendegrupper som inte får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Om förvaltningsdomstolen relativt enkelt kunde bekanta sig med andra förvaltningsdomstolars avgörandep Praxis vore det också mer sannolikt att medborgarna behandlas lika. Avgörandena skulle inte nödvändigtvis bli likadana, men då skulle alla alternativ i högre grad beaktas vid tolkningen av lagen. Enligt 50 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden har förvaltningsdomstolen oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt på begäran få alla sådana uppgifter och handlingar av en myndighet som är nödvändiga för att ett ärende ska kunna avgöras. På motsvarande sätt bör förvaltningsdomstolen ha möjlighet att få åtkomst till en annan förvaltningsdomstols beslutshandlingar, om det behövs för att säkerställa rättsskipningens enhetlighet.

Ett befogat behov av sekretess i samband med ärenden som domstolarna behandlar föreligger bl.a. i mål som gäller högförräderi- och landsförräderibrott samt i ärenden som gäller civil och militär underrättelseverksamhet. Dessa ärendekategorier behandlas i första instans endast av Helsingfors tingsrätt och av Helsingfors hovrätt som besvärinstans. Ingen annan domstol kan således ha en grund att få åtkomst till Helsingfors tingsrätts eller Helsingfors hovrätts avgöranden i sådana mål i syfte att säkerställa en enhetlig rättspraxis. Ett accentuerat sekretessintresse föreligger också vid beslut om anonym bevisning eller hemliga tvångsmedel. När grunden för användningen av uppgifterna är att säkerställa en enhetlig rättspraxis, bör sökningen inte avse delavgöranden som gäller förfarandet utan endast uppgifter och handlingar som gäller slutgiltiga avgöranden. Beslut som gäller anonym bevisning eller hemliga tvångsmedel skulle således falla utanför tillämpningsområdet.

En enhetlig rättsskipning bör främjas på lagnivå på ett enhetligt sätt i både sekretessbelagda och offentliga ärenden. Redan för att trygga medborgarnas jämlikhet enligt 6 § i grundlagen bör domstolarna ha möjlighet att också själva via den centraliserade informationsresursen lättare än för närvarande övervaka enhetligheten för rättspraxis också i övrigt, inte endast i samband med ändringssökande eller vetenskaplig forskning. När en annan domstols avgörandep Praxis är känd kan man också bättre bedöma behovet av att offentliggöra ett eget avgörande.

Säkerställandet av en enhetlig rättsskipning kräver dock inte en elektronisk förbindelse för åtkomst till samtliga rättegångshandlingar, utan en endast till uppgifter om beslut och avgöranden samt till avgörandehandlingar, dvs. domslut, domar och beslut. Eftersom avsikten är att samtliga rättegångshandlingar ska föras in i AIPA och HAIPA, bör åtkomsträtten begränsas till domstolarnas uppgifter om avgöranden och beslut samt avgörandehandlingar och beslutshandlingar. Om det i ett enskilt fall också skulle finnas behov av att få andra rättegångshandlingar, möjliggör de lagar som gäller offentlighet vid rättegång detta. För att den elektroniska förbindelsen endast ska ge åtkomst till behövliga uppgifter, bör åtkomsten begränsas för andra rättegångshandlingar än beslut och domar. Det skulle vara lättare att säkerställa en enhetlig rättspraxis och tillgodose kravet på likvärdig behandling i rättegång, om domstolen hade åtkomsträtt till en annan domstols uppgifter och handlingar som gäller avgöranden och beslut i fråga om såväl offentliga som sekretessbelagda ärendegrupper. Eftersom endast en annan domstol, som redan med stöd av de

gällande bestämmelserna har rätt att använda diarieuppgifter och uppgifter om beslut på de grunder som nämns i 12 § 1 mom., kommer att rätt att få åtkomsträtt till uppgifterna, är risken för missbruk av uppgifter liten. Det är möjligt att i AIPA- och HAIPA-systemen integrera en sådan elektronisk förbindelse för åtkomst som förutsätter att användaren redogör för ändamålet med uppgifterna. Genom sekretessbestämmelser genomförs bland annat det skydd för privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen. Skyddet för privatlivet och för personuppgifter ska säkerställas så att åtkomsträtten begränsas till sådana avgörandehandlingar som behövs för att säkerställa en enhetlig rättspraxis och så att särskilda bestämmelser fortfarande gäller för utlämnande av sekretessbelagda handlingar. Bestämmelserna i 12 § bör kompletteras så att domstolen trots sekretessbestämmelserna i den nationella informationsresursen ska ha åtkomst till uppgifter och avgörandehandlingar som en annan domstol har fört in när detta behövs för att säkerställa rättsskipningens enhetlighet. Ändringen utvidgar inte domstolarnas rätt att få sekretessbelagda handlingar, men förfarandet för att få åtkomst till uppgifter om avgöranden förenklas när det genomförs direkt genom en elektronisk förbindelse för åtkomst. Åtkomsträtten bör på motsvarande sätt som i 12 § i den gällande informationssystemlagen innehas av en domstol, inte av enskilda domare. Också med stöd av de lagar som gäller offentlighet vid rättegång lämnas handlingar till en annan domstol, inte till den enskilda domare som behandlar ärendet.

Enligt 23 § i informationshanteringslagen kan en myndighet öppna en elektronisk förbindelse till en annan myndighet till sådan information i ett informationslager som den mottagande myndigheten har rätt att få tillgång till. Enligt bestämmelsen är en förutsättning för öppnande av en elektronisk förbindelse bl.a. att förbindelsen begränsas till endast enskilda sökningar av sådana behövliga eller nödvändiga uppgifter som är förenliga med informationsrätten och att informationens ändamål utreds i samband med sökningen. Också av denna anledning bör rätten enligt 12 § i informationssystemlagen att använda uppgifter för att säkerställa en enhetlig rättspraxis begränsas till uppgifter och handlingar som gäller avgöranden. Dessutom bör AIPA- och HAIPA-systemen byggas så att det inte är möjligt att få åtkomst till uppgifterna i den nationella informationsresursen utan att grunden för sökningen, dvs. ändamålet, anges.

Enligt 18 § i informationshanteringslagen ska myndigheter vid statliga ämbetsverk och inrättningar, domstolar och nämnder som inrättats för att behandla besvärärenden säkerhetsklassificera handlingar om vissa förutsättningar uppfylls. Närmare bestämmelser om säkerhetsklassificering har utfärdats genom statsrådets förordning om säkerhetsklassificering av handlingar inom statsförvaltningen (1101/2019). I finansministeriets promemoria den 28 november 2019 konstateras i fråga om förordningens tillämpningsområde bland annat att det finns gällande bestämmelser om rättegångens och rättegångshandlingarnas offentlighet – exempelvis i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, som innehåller särskilda bestämmelser om rättegångshandlingars offentlighet och sekretessbelagda rättegångshandlingar. Om en handling t.ex. är en sådan rättegångshandling som avses i den lagen, bestäms dess offentlighet respektive sekretess som rättegångshandling i princip inte på basis av de punkter i 24 § 1 mom. i offentlighetslagen som anges i 18 § 1 mom. i informationshanteringslagen. Den föreslagna förordningen ansågs således inte vara lämplig för behandling av en sådan handling som en rättegångshandling i de domstolar som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar. I promemorian tar man inte särskilt ställning till behandlingen av förvaltningsdomstolarnas rättegångshandlingar. Enligt promemorian bör de allmänna domstolarna inte säkerhetsklassificera rättegångshandlingar i enlighet med den förordning som utfärdats med stöd av 18 § i informationshanteringslagen. Därför är det inte heller möjligt att göra en indelning enligt säkerhetsklass beträffande de sekretessbelagda handlingar som det ska ges, respektive inte ges, åtkomst till i den nationella informationsresursen.

Den åtkomsträtt som avses i 12 § har betydelse också bl.a. när domstolen enligt lag ska behandla ärenden som är anhängiga vid olika domstolar genom gemensam handläggning (t.ex. 11 § i

lagen om rättegång i förvaltningsärenden och 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål) eller bestämma om ett gemensamt straff (7 kap. i strafflagen). Den gällande lagen gör det redan nu möjligt att söka och använda diarieuppgifter och uppgifter om avgöranden på dessa grunder.

Ett av syftena med informationssystemlagen är att för justitieministeriet och justitieförvaltningsmyndigheterna producera statistik och annat informationsmaterial om rättsförhållandena som behövs för planering och uppföljning av verksamheten. Justitieministeriet är inte en i lagen avsedd justitieförvaltningsmyndighet, och i lagen har det inte särskilt föreskrivits om justitieministeriets behörighet att använda uppgifter som förts in i den nationella informationsresursen. Inte heller Domstolsverket, som inledde sin verksamhet den 1 januari 2020, är en i lagen avsedd justitieförvaltningsmyndighet. Enligt 19 a kap. 2 § i domstolslagen (2019/2019) har Domstolsverket till uppgift att se till att domstolarna kan utöva dömande makt på ett högklassigt sätt och att domstolarnas förvaltning är effektivt och ändamålsenligt organiserad. För skötseln av dessa uppgifter behöver Domstolsverket uppgifter som förts in i systemet för rapportering och statistikföring i den nationella informationsresursen. Rapporterna är dokument som tagits fram utifrån statistikuppgifter. I praktiken innebär rapportering regelbunden statistikföring eller färdigt framtagen och lagrad statistik. För att lagens syfte ska förverkligas och för att justitieministeriets rätt att använda uppgifterna ska framgå uttryckligen och inte enbart av bestämmelserna i 8 § som gäller systemets syfte, bör till 12 § fogas en bestämmelse om att justitieministeriet och Domstolsverket har rätt att använda uppgifter som förts in systemet för rapportering och statistikföring i den nationella informationsresursen.

Lagens 15 § innehåller bestämmelser om utlämnande av uppgifter. I 2 mom. används uttrycket ”brottsliga gärningar och straff”, när i artikel 10 i dataskyddsförordningen och i 7 § i dataskyddslagen används uttrycket ”brottmål samt överträdelser”. Det är önskvärt att termerna i informationssystemlagen motsvarar dataskyddsbestämmelserna.

Bestämmelser om utlämnande av uppgifter med stöd av den allmänna rätten till information finns 16 § och bestämmelser om utlämnande av uppgifter i elektronisk form i 17 § i informationssystemlagen. Enligt 16 § 1 mom. får Rättsregistercentralen, utan hinder av vad som i offentlighetslagen föreskrivs om sekretessbelagda uppgifter, ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter lämna ut basuppgifter om rättegångar och andra diarieuppgifter från domstolar, om de uppgifter som begäran avser är offentliga hos domstolen enligt bestämmelserna om rättegångens offentlighet, om domstolen inte har begränsat rätten att få uppgifter ur det riksomfattande systemet och om sökkriteriet inte är ett personnamn eller någon annan personlig identifieringsuppgift. Enligt förarbetena till lagen (RP 102/2009 rd) har avsikten i 16 § varit att anpassa den ökade risk som de riksomfattande systemen innebär för integritetsskyddet till principen om rättegångens offentlighet.

Utifrån 16 § 1 mom. får Rättsregistercentralen med stöd av den allmänna rätten till information endast lämna ut domstolarnas diarieuppgifter, men inte Åklagarmyndighetens eller rättshjälpsbyråernas diarieuppgifter. Åklagarmyndigheten har sedan den 1 oktober 2019 utgjort ett enda, riksomfattande ämbetsverk. Åklagarmyndigheten kan därmed söka diarieuppgifter centraliserat på motsvarande sätt som Rättsregistercentralen. Det är därför inte motiverat att utvidga Rättsregistercentralens rätt att lämna ut uppgifter till att gälla Åklagarmyndighetens diarieuppgifter.

Enligt 16 § 3 mom. kan en förvaltningsdomstol begränsa rätten att lämna ut sådana uppgifter ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter som förvaltningsdomstolen registrerat där om en part eller någon annan som har del i saken. För att det ska vara entydigt att förvaltningsdomstol i punkten i fråga också avser försäkringsdomstolen, bör försäkringsdomstolen nämnas särskilt.

Enligt 16 § 4 mom. kan domstolen lämna ut uppgifter som avses i paragrafens 1 mom. på det sätt som Rättsregistercentralen beslutat. Uppgifter kan lämnas ut också på så sätt att allmänheten under övervakning av domstolspersonal tillåts läsa dokument på en dator i domstolens lokaler. Momentet baserar sig på att avsikten i beredningsskedet för informationssystemlagen var att bygga upp domstolarnas operativsystem för förfrågningar (Kyösti) i så att det betjänar medierna i hela tingsrättsnätverket. Det operativsystem för förfrågningar som betjänar medierna genomfördes emellertid inte i den omfattning som planerades. Webbläsning av diarieuppgifter från ett separat terminal i domstolens lokaler motsvarar inte heller längre de nuvarande servicebehoven och servicemöjligheterna. Det är skäl att stryka momentet som föråldrat och onödigt.

Det har varken vid Rättsregistercentralen eller i AIPA- och HAIPA-projekten identifierats någon risk som kunde leda till att sekretessbelagda diarieuppgifter lämnas ut. Rättsregistercentralen lämnar ut endast diarieuppgifter, och dessa är offentliga även i domstolarna. Risker för att man genom samkörning av uppgifter kan få tillgång till sekretessbelagda uppgifter hänför sig till exempelvis sådana situationer där domstolen genomför sekretessen för uppgifterna genom att ur handlingen stryka partens namn och andra identifieringsuppgifter. Risker ökar och helheten för begärandena bryts, när två olika aktörer systematiskt lämnar ut samma uppgifter. Om domstolen t.ex. har bestämt att en parts namn ska hållas hemligt, lämnar Rättsregistercentralen inte heller ut andra diarieuppgifter som hänför sig till parten. Genom detta förfarande sätt säkerställs det att identiteten för en part som ska hållas hemlig inte går att härleda utifrån uppgifter som finns tillgängliga i olika informationskällor.

Enligt 17 § 2 mom. får Rättsregistercentralen trots sekretessbestämmelserna sammanställa och till en hovrätt på dess begäran lämna ut sådant informationsmaterial ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden som hovrätten behöver för sina tillsynsuppgifter enligt domstolslagen (637/2016). I 22 § i informationshanteringslagen finns allmänna bestämmelser om informationsöverföring mellan myndigheter via tekniska gränssnitt, och i 23 § i den lagen finns bestämmelser om öppnande av elektronisk förbindelse till en myndighet. Bestämmelsen i 17 § 2 mom. gäller rätten till information inom justitieförvaltningen. Eftersom det inte längre finns något behov av att i informationssystemlagen särskilt föreskriva om hur den elektroniska informationsöverföringen mellan myndigheterna ska ske, bör bestämmelsen om rätten till information tas in i 12 §.

Enligt 17 § 3 mom. i informationssystemlagen får Rättsregistercentralen för redaktionella syften, också i form av kopior, elektroniska upptagningar eller genom teknisk anslutning, till medierna lämna ut sådana basuppgifter om rättegångar och andra diarieuppgifter ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter som är offentliga hos domstolen och vars utlämnande domstolen inte har begränsat med stöd av 16 § 3 mom. I 17 § 3 mom. anges det vidare att uppgifter i enlighet med det som föreskrivs ovan får lämnas ut om ärenden som inom en månad efter utlämnandet tas upp till muntlig förhandling eller förvaltningsdomstolen ordnar syneförrättning i, eller om ärenden som har blivit anhängiga månaden före den då uppgifterna lämnades ut eller vars behandlingsskeden medierna följer, enligt vad de registrerat i informationsförmedlingssystemet.

Medierna kan rikta begäran om information antingen till en enskild domstol eller till Rättsregistercentralen. En enskild domstol söker uppgifterna ur sitt eget ärendehanteringssystem och Rättsregistercentralen för sin del ur justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. Genom att uppgifter lämnas ut från Rättsregistercentralen förbättras mediernas tillgång till information, eftersom diarieuppgifter kan lämnas ut samtidigt ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter. Mediernas representanter behöver sålunda inte vända sig separat till enskilda domstolar. På basis av de diarieuppgifter som lämnas ut kan medierna vid behov be den domstol som avgjort ett ärende lämna ut närmare uppgifter om ärendet.

Rättsregistercentralen har sedan augusti 2015 på riksnivå lämnat ut domstolarnas diarieuppgifter till medierna för journalistiska ändamål. Antalet begäranden om information har hela tiden ökat. År 2016 fick Rättsregistercentralen sammanlagt 172 begäranden, år 2017 sammanlagt 316 begäranden, år 2018 sammanlagt 449 begäranden och år 2019 sammanlagt 470 begäranden om information från medierna. Begärandena om information har nästan utan undantag specificerats utifrån en persons namn och andra identifieringsuppgifter för en person, såsom födelsetid och hemkommun. Den nuvarande bestämmelsen gör det inte möjligt för Rättsregistercentralen att söka uppgifter ur justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem för journalistiska ändamål utifrån en persons namn eller någon annan identifieringsuppgift för personen. Förbudet mot personsökning gäller endast det riksomfattande informationssystemet. Eftersom det inte finns några särskilda bestämmelser om domstolarnas eller Åklagarmyndighetens egna register, avgörs frågan om utlämnande av domstolarnas och Åklagarmyndighetens handlingar utifrån bestämmelserna i offentlighetslagen. Sökning av uppgifter utifrån en persons namn i domstolarnas register och t.ex. i Åklagarmyndighetens strafförelägganden har inte begränsats.

I 12 § i grundlagen finns bestämmelser om yttrandefrihet och om offentlighet för myndighetshandlingar. I artikel 85 i dataskyddsförordningen finns bestämmelser om undantag från principerna för behandling av personuppgifter med hänsyn till yttrandefriheten. Enligt artikel 85.1 ska medlemsstaterna i lag förena rätten till integritet i enlighet med förordningen med yttrande- och informationsfriheten, inbegripet behandling som sker för journalistiska ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande. I informationssystemlagen bör man sträva efter att jämka samman dels skyddet för personuppgifter, dels principen om offentlighet vid rättegång samt yttrandefriheten. Ett förfarande som gör det möjligt att koncentrera också sådana begäranden om information för journalistiska ändamål som görs utifrån en persons namn hos Rättsregistercentralen skulle underlätta både mediernas och domstolarnas arbete och främja mediernas och därigenom andra aktörers möjligheter att få information om ärenden vid domstolarna och domstolarnas avgöranden på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt. Med hänsyn till skyddet av personuppgifter rör det sig inte om någon nämnvärd ändring, eftersom det rör sig om offentliga uppgifter som i vilket fall som helst kan fås av domstolarna också genom sökning på namn eller andra identifieringsuppgifter för en person. Av sökresultaten framgår också personens ställning i varje enskilt mål, eftersom personens ställning t.ex. som svarande, målsägande, part eller vittne har antecknats i diarieuppgifterna. Namnet på eller någon annan identifieringsuppgift för en person bör dock godkännas som sökkriterium endast när det rör sig om behandling av personuppgifter som grundar sig på ett undantag från yttrandefriheten. I egenskap av personuppgiftsansvarig för den nationella informationsresursen kontrollerar Rättsregistercentralen om begäran om information omfattas av undantag från yttrandefriheten. Merparten av de begäranden om information som görs i journalistiskt syfte kommer i praktiken från representanter för de etablerade medierna. Om det inte finns något journalistiskt syfte lämnar Rättsregistercentralen inte ut uppgifter med stöd av 17 § 3 mom.

Enligt 17 § lämnas uppgifter ut till medierna för redaktionella syften. I dataskyddsbestämmelserna används uttrycket ”journalistiska ändamål”. I informationssystemlagen bör man använda enhetliga termer i förhållande till de allmänna lagarna. ”Journalistiska ändamål” är dessutom som term mer jämlik med hänsyn till olika journalistgrupper, eftersom journalistik i allt högre grad bedrivs utanför de traditionella medierna.

Bestämmelsen om utlämnande av uppgifter till medierna gäller rätten att få information, inte enbart det elektroniska utlämnings sättet. Därför bör bestämmelsen flyttas till 16 §, som gäller den allmänna rätten till information.

Enligt 18 § 1 mom. 1 punkten i informationssystemlagen ska Rättsregistercentralen gallra personuppgifter ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden inom ett år från det

att det till en myndighet har översänts registreringsmeddelanden som ska förmedlas till en annan myndighet samt anteckningar om avgöranden eller slutresultatet av avgöranden inom fem år efter det att ett lagakraftvunnet avgörande har givits i ärendet. Enligt 2 punkten i momentet ska Rättsregistercentralen gallra personuppgifter ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter inom ett år från det att ärendet har avgjorts. Uppgifterna gallras, dvs. raderas, ur de riksomfattande system som avses i informationssystemlagen inom den angivna fristen men blir kvar i domstolarnas, Åklagarmyndighetens och rättshjälpsbyråernas egna register.

För uppgifterna i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden har det föreskrivits två avvikande gallringsfrister, beroende på de personuppgifter som ska gallras. För rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter har det föreskrivits en gallringsfrist på ett år. I förarbetena till lagen har gallringsfristerna motiverats med syftet med delsystemen. Eftersom bestämmelserna gäller endast det riksomfattande systemet, har de ingen betydelse för justitieförvaltningsmyndigheternas system och registeruppgifter som ingår i justitieförvaltningens riksomfattande system. Vid beredningen av lagen har de nämnda delsystemen varit klart åtskilda system. I AIPA- och HAIPA-systemen förs både diarieuppgifter och avgörandehandlingar samt uppgifter om förmedling av sådana in under samma ärende, varför det inte är ändamålsenligt att gallra dem vid olika tidpunkter.

Rättsregistercentralen lämnar centraliserat ut domstolarnas avgörandehandlingar ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden för forskningsändamål samt för myndigheternas planerings- och utredningsarbete. Utlämnandet föregås av en tillståndsprövning i två steg enligt 28 § i offentlighetslagen, som består av dels en rättslig prövning, dels en ändamålsenlighetsprövning. Forskare har ofta behov av avgörandehandlingar som är äldre än fem år. Också Rättsregistercentralen har tidvis behov av att utreda ärenden som är äldre än fem år, i samband med förmedling av uppgifter till de verkställande myndigheterna utifrån uppgifterna i systemet för avgöranden och meddelanden om avgöranden. Med beaktande av den tekniska utvecklingen av informationssystemen, forskarnas behov av information, behovet av en effektiv centralisering av utlämnandet av justitieförvaltningens avgörandehandlingar samt Rättsregistercentralens tidvisa utredningsbehov kan tidsfristen på fem år för radering av uppgifterna i registret för avgöranden och meddelanden om avgöranden anses vara alltför kort.

Ett centralt syfte med informationssystemlagen har varit att främja mediernas möjligheter att på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt få information om de ärenden och mål som domstolarna och åklagaren behandlar. Ett av syftena med rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter är att förmedla information till allmänheten om ärenden som behandlas vid domstolarna. Rättegångsprocessen kan ta flera år från det att ärendet anhängiggjorts i domstol till dess att en lagakraftvunnen dom meddelas. För att syftet med förmedlingen av information till allmänheten ska kunna tillgodoses i praktiken genom journalistisk verksamhet och forskning, bör raderingstiderna vara längre än vad de är i dag.

I fråga om de handlingar och diarieuppgifter som ingår i de ovan nämnda delsystemen har det genom Riksarkivets beslut den 27 maj 2019 KA/14255/07.01.01.03.01/2018 (HAIPA) och den 14 maj 2019 KA/14902/07.01.01.03.01/2018 (AIPA) bestämts att handlingarna och diarieuppgifterna ska bevaras varaktigt hos domstolarna och Åklagarmyndigheten.

Med beaktande av mediernas och forskarnas behov av information, behovet av ett effektivt centraliserat utlämnande av uppgifter samt informationssystemens tekniska utveckling kan, med hänsyn till skyddet av de registrerade personuppgifter, en tidsfrist på tio år för radering av uppgifter anses var motiverad både i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden och i rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter. I det fall att en

forskare eller medierepresentant vill ha information om ärenden som är äldre än tio år, kan han eller hon fortfarande vända sig till en enskild domstol. De nuvarande raderingstiderna skulle leda till att forskare och medier nästan utan undantag måste vända sig till enskilda domstolar.

Med beaktande av de registrerades integritetsskydd bör raderingstiden börja löpa den dag då avgörandet meddelas. Eftersom det kan ta flera år innan avgöranden i lägre rättsinstanser vinner laga kraft, kan det inte anses vara ändamålsenligt att binda raderingstiden till den dag då avgörandet vinner laga kraft. Det att raderingstiden binds till dagen då avgörandet meddelas gör systemet tydligare också för den registrerade. Om raderingstiden börjar löpa den dag då avgörandet meddelas, kan bevarandetiderna för uppgifterna i det fall att behandlingstiderna är långa i enskilda fall förkortas trots förlängningen av raderingstiderna, men i de flesta fall kommer bevarandetiden sannolikt att förlängas. Ändringen inverkar dock inte väsentligt på de registrerades integritetsskydd, eftersom samma uppgifter bevaras varaktigt i domstolarnas register.

2.3 Lag om ändring av lagen om Rättsregistercentralen

Enligt 2 § 1 mom. i lagen om Rättsregistercentralen (625/2012) leds Rättsregistercentralen av en direktör som svarar för verksamhetens resultat. Sedan lagen stiftades har Rättsregistercentralen vuxit kraftigt. Tjänsten som direktör för Rättsregistercentralen har genom en ändring av 28 § 2 mom. 1 punkten (71/2020) i statstjänstemannaförordningen (971/1994) från och med den 1 mars 2020 ändrats så att den utgör en tjänst vid statens högsta tjänstemannaledning. Benämningen på tjänsten som direktör bör ändras från direktör till överdirektör. Om benämningen på tjänsten ändras till överdirektör, bör en teknisk ändring av ordalydelsen göras i alla paragrafer där direktören nämns.

3 Målsättning

Propositionen syftar till att förtydliga bestämmelserna om utlämnande och radering av uppgifterna i justitieförvaltningens nationella informationsresurs samt att förbättra möjligheterna att för journalistiska ändamål centraliserat lämna ut uppgifter om ärenden som behandlas vid domstolar. De föreslagna bestämmelserna förtydligar också Rättsregistercentralens rättigheter och skyldigheter. Ett ytterligare syfte är att förtydliga lagens tillämpningsområde i fråga om rätts-hjälpsbyråerna och att stärka justitieförvaltningsmyndigheternas rätt att använda uppgifter som en annan myndighet har fört in i det den nationella informationsresursen. Syftet med propositionen är dessutom att säkerställa att lagstiftningen överensstämmer med informationshanteringslagen och att slopa bestämmelser som överlappar bestämmelserna i den lagen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om justitieförvaltningens nationella informationsresurs (*informationsresurslagen*), genom vilken informationssystemlagen upphävs. Den föreslagna informationsresurslagen motsvarar i huvudsak den gällande informationssystemlagen, men av författningstekniska skäl utfärdas lagen som en ny lag. I den nya lagen föreslås det att uttrycket *nationell informationsresurs* används i stället för *riksomfattande informationssystem* för att begreppen ska motsvarar de begrepp som används i informationshanteringslagen, även om den term som används i den lagen är *informationslager*. Det föreslås att Rättsregistercentralens rätt att lämna ut uppgifter för journalistiska ändamål utvidgas och att tiden för radering av uppgifter förlängs. Dessutom föreslås en ändring enligt vilken Rättsregistercentralen, som i nuläget leds av en direktör, i fortsättningen leds av en överdirektör.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Ekonomiska konsekvenser

Till de delar propositionen gäller utlämnande och radering av uppgifter bedöms den inte förutsätta några betydande ändringar i Rättsregistercentralens informationssystem eller öka behovet av Rättsregistercentralens tilläggsresurser. I övrigt är syftet med propositionen att förtydliga den rådande situationen, och den har därför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Den föreslagna lagen kommer att skapa klarhet i utlämnandet av diarieuppgifter ur justitieförvaltningens nationella informationsresurs. Den nya lagen gör det möjligt för Rättsregistercentralen att centraliserat lämna ut domstolarnas högst tio år gamla diarieuppgifter ur den nationella informationsresursen. Den föreslagna lagen gör det även möjligt för Rättsregistercentralen att för journalistiska ändamål söka uppgifter också utifrån en persons namn eller någon annan identifieringsuppgift för personen. Domstolarna ska fortfarande kunna lämna ut uppgifter ur sina egna system. Den föreslagna utvidgningen av Rättsregistercentralens möjligheter att lämna ut uppgifter medför en minskning av arbetsmängden vid domstolarna, eftersom medierepresentanter inte behöver kontakta de enskilda domstolarna när en begäran om information gäller ärenden som behandlats vid flera domstolar. En begäran om information om rättegångshandlingar ska fortsättningsvis riktas direkt till domstolen. Rättshjälpsdistriktens skyldigheter att överföra olika uppgifter förtydligas.

Samhälleliga konsekvenser

De föreslagna ändringarna kan bedömas leda till att medierna effektivare får tillgång till information. Medierna får möjlighet att ur den nationella informationsresursen samtidigt få alla domstolarnas diarieuppgifter från de senaste tio åren, i stället för att behöva be varje enskild domstol om uppgifter. Att medierna effektivare får tillgång till information leder också indirekt till att medborgarna snabbare får tillgång till information om frågor av samhälls- och offentlig betydelse och om frågor som väckt intresse i offentligheten. Forskare får också effektivare tillgång till information ur handlingar som innehåller avgöranden, om tiden för radering av uppgifter förlängs från fem till tio år. För de registrerade innebär ändringen att samma uppgifter under en längre tid kan fås ur två olika register: den nationella informationsresursen och domstolarnas egna system. De registrerades integritetsskydd förbättras dock av att tiden för radering av personuppgifter räknas från den dag då avgörandet meddelats och inte från det att avgörandet vunnit laga kraft.

Avsikten i beredningsskedet för informationssystemlagen var att bygga upp domstolarnas operativsystem för förfrågningar (Kyösti) i hela tingsrättsnätverket för att betjäna medierna. Det operativsystem för förfrågningar som betjänar medierna genomfördes emellertid inte i den omfattning som planerats. De föreslagna ändringarna förbättrar mediernas tillgång till information, vilket också var syftet med införandet av operativsystemet för förfrågningar.

5 Remissvar

5.1 Lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem

Inledning

Sammanlagt 52 remissinstanser ombads via tjänsten utlåtande.fi att yttra sig om utkastet till regeringens proposition om informationssystemlagen under tiden 27.2–27.3.2020. Yttrandena

finns tillgängliga i tjänsten utlåtande.fi. Yttranden lämnades av biträdande justitiekanslern, riksdagens biträdande justitieombudsman, Helsingfors förvaltningsdomstol, Tavastehus förvaltningsdomstol, Östra Finlands förvaltningsdomstol, Östra Finlands hovrätt, Egentliga Tavastlands tingsrätt, högsta förvaltningsdomstolen, högsta domstolen, Kymmenedalens tingsrätt, Rättsregistercentralen, Oikeustoimittajat ry, Österbottens tingsrätt, Finlands Advokatförbund rf, Suomen Journalistiliitto - Finlands Journalistförbund ry, Åklagarmyndigheten, Dataombudsmannens byrå, Domstolsverket, Åbo hovrätt och försäkringsdomstolen.

Lagens rubrik och begrepp samt uppbyggnaden av, förvaltningen av och syftet med informationsresursen

I remissvaren förhöll man sig positiva till de föreslagna tekniska ändringarna av lagens rubrik och begrepp och av uppbyggnaden av informationsresursen. Bland annat konstaterade Domstolsverket att lagens rubrik, när den ändras till att gälla informationsresursen, bättre beskriver den nationella behandlingen av uppgifter som sker inom ramen för lagen, eftersom det inte är fråga om ett enda enhetligt informationssystem utan ett logiskt register som omfattar uppgifter som lagrats i flera informationssystem hos justitieförvaltningsmyndigheterna. Dessutom leder sloandet av ordet arkiv i namnet på systemet för rapportering och statistikföring till ett förtydligande av nuläget, eftersom uppgifterna inte bevaras eller behandlas i arkiveringssyfte i delsystemet i fråga.

Enligt biträdande justitiekanslern är avgränsningen av informationsresursens innehåll enligt uppgifternas syfte en ny lösning, som innebär att uppgifterna i enskilda informationssystem delvis ingår i den nationella informationsresursen och delvis utgör de enskilda myndigheternas egna uppgifter, på behandlingen av vilka allmän lagstiftning tillämpas om inte särskilda bestämmelser utfärdas. Biträdande justitiekanslern ansåg att lösningen kan anses svåröverskådlig och att det är motiverat att utreda om det är ändamålsenligt att allmänt föreskriva om grunderna för behandlingen av uppgifter och om personuppgiftsansvaret i de informationssystem som produceras gemensamt för justitieförvaltningen. En utredning om de allmänna grunderna för behandling av uppgifter i justitieförvaltningens informationssystem skulle kräva att det görs en ny bedömning av informationsresursen och hela lagens struktur, vilket inte kan göras utan att behandlingen av de föreslagna ändringarna avsevärt fördröjs. Därför kommer en mer omfattande bedömning av informationssystemen inom justitieförvaltningen att göras senare vid ett lämpligt tillfälle.

Biträdande justitieombudsmannen, biträdande justitiekanslern och Domstolsverket förhöll sig kritiska till de föreslagna bestämmelserna om registerföringen i informationsresursen. Biträdande justitieombudsmannen konstaterade att personuppgifter vid domstolarna behandlas exempelvis i systemen Sakari, Tuomas och Ritu, som hör till den informationsresurs som avses i informationssystemlagen. Domstolarna uppger i sina dataskyddsbeskrivningar respektive domstol som personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i informationsresursen, men även Rättsregistercentralen anger sig själv som personuppgiftsansvarig i sin egen dataskyddsbeskrivning. Dataskyddsbeskrivningarna skulle hänvisa till en situation med gemensamt personuppgiftsansvariga. Biträdande justitiekanslern ansåg att en lösning där en och samma uppgift i ett informationssystem samtidigt ingår både i den nationella informationsresursen och i myndighetens eget ärenderegister kan anses vara förvirrande och kan försvåra den registrerades möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda. Domstolsverket förhöll sig kritiskt till Rättsregistercentralens exklusiva personuppgiftsansvar på den grunden att syftet med uppgifterna har definierats på en övergripande nivå i lagen, men att ansvaret för att närmare fastställa den statistik och det informationsmaterial som behövs faller på de aktörer som nämns i bestämmelsen. Propositionen har preciserats i fråga om personuppgiftsansvaret.

Dataombudsmannens byrå föreslog att syftena skulle utvidgas till att gälla även de syften som det föreskrivs om i 15 § 1 och 2 mom. och att syftet att förmedla information till allmänheten skulle begränsas för att bättre motsvara de detaljerade bestämmelserna om utlämnande i 16 §, så att man av definitionen av syftet skäligen kan sluta sig till i vilka syften personuppgifterna i fråga kommer att behandlas. En mer omfattande bedömning av syftet är inte möjlig utan att behandlingen av de ändringar som föreslås i propositionen avsevärt fördröjs, och därför kommer bedömningen att göras senare vid ett lämpligt tillfälle.

Dataombudsmannens byrå fäste uppmärksamhet vid 10 §, som gäller de personuppgifter som ska föras in i informationsresursen. I bestämmelsen kopplas personuppgifter till personer i partsställning och till andra som har del i saken. I 8 § i dataskyddslagen för brottmål förutsätts det att personernas olika roller och rättsliga ställning skiljs åt, och en sådan åtskillnad mellan parter och andra som har del i saken som används i offentlighetslagen kan inte anses vara tillräcklig i brottmål, utan i fråga om dem bör det preciseras vilken roll personen har, det vill säga om personen är misstänkt, dömd, målsägande eller vittne. Enligt dataombudsmannens byrå bör regleringen preciseras, eftersom den är av betydelse vid utlämnande av uppgifter på basis av personsökning. Bedömningen av nuläget har preciserats till denna del.

Rätt att söka och använda uppgifter som förts in i informationsresursen

I yttrandena förhöll man sig å ena sidan positiva och å andra sidan kritiska till förslaget att till 12 § 1 mom. foga en ny 4 punkt, enligt vilken en domstol trots sekretessbestämmelserna får söka och använda sådana uppgifter om avgöranden och sådana handlingar innehållande avgöranden som en annan domstol har fört in i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden eller i rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter, när uppgifterna behövs för att säkerställa en enhetlig rättspraxis.

Kymmenedalens tingsrätt ansåg att det faktum att justitieförvaltningens myndigheter får bättre tillgång till varandras uppgifter medför en avsevärd förbättring med tanke på tingsrättens rättsskipning. Egentliga Tavastlands tingsrätt understödde förslaget eftersom det främjar en enhetlig rättspraxis i sekretessbelagda ärenden, i synnerhet i sexualbrottmål, i fråga om vilka det i den offentliga debatten har framställts krav på enhetlighet. Även Tavastehus förvaltningsdomstol understödde förslaget. Helsingfors och Östra Finlands förvaltningsdomstolar ansåg det motiverat att åtkomsträtten begränsas till uppgifter om avgöranden och beslut, med beaktande av syftet med åtkomsträtten. Åbo hovrätt konstaterade att sekretessbestämmelserna skyddar viktiga intressen, men att risken för missbruk samtidigt kan anses vara liten när det uttryckligen är en annan domstol och inte vem som helst som får tillgång till uppgifterna. Målet med en mer enhetlig rättspraxis mellan de olika hovrätterna understöddes.

Bland dem som delvis motsatte sig förslaget fanns högsta förvaltningsdomstolen och högsta domstolen. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att man i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som trädde i kraft vid ingången av januari 2020, har strävat efter att utveckla högsta förvaltningsdomstolens ställning i riktning mot att bli den domstol som styr förvaltningen och förvaltningsdomstolarna genom sina avgöranden. Enligt högsta förvaltningsdomstolen sörjer den för att rättspraxis är enhetlig, i första hand genom sina prejudikat och korta referat, som den publicerar enligt eget beslut utifrån deras prejudikatvärde. Med tanke på detta kan en lösning där högsta förvaltningsdomstolens alla beslut är fritt tillgängliga för domstolarna i den nationella informationsresursen få svårförutsedda konsekvenser för enhetligheten i rättspraxis.

Högsta domstolen ansåg att den föreslagna bestämmelsen är oproblematiserad och värd att understöda till den del domstolarna ges åtkomsträtt till de offentliga uppgifter och handlingar om

avgöranden som de andra domstolarna har fört in. Högsta domstolen ansåg dock att det är motiverat att närmare granska den föreslagna åtkomsträtten i synnerhet i sådana ärenden som är förenade med något särskilt viktigt sekretessintresse. Detta gäller i synnerhet ärenden som gäller högförräderi och landsförräderi samt civil och militär underrättelseinhämtning. Också anonym bevisning och hemliga tvångsmedel är förenade med ett accentuerat sekretessintresse. Enligt högsta domstolen krävs en grundligare bedömning också i en i praktiken vanlig situation där domstolens avgörande huvudsakligen är offentligt, men där det har föreskrivits om sekretess till den del målsägandens identitet framgår av avgörandet i ett brottmål som gäller en särskilt känslig omständighet som hänför sig till målsägandens privatliv, varvid sekretessbestämmelserna handlar om att tillgodose det skydd för privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen. Dessutom konstaterade högsta domstolen att den föreslagna bestämmelsens förhållande till 4 kap. och 23 § i informationshanteringslagen och till statsrådets förordning om säkerhetsklassificering av handlingar inom statsförvaltningen (1101/2019), som utfärdats med stöd av 18 § i den lagen, inte har granskats närmare i propositionen. Högsta domstolen ansåg att man dessutom bör sträva efter att klarlägga om åtkomsträtten i praktiken gäller domstolen som myndighet eller enskilda domare och föredragande.

Enligt propositionen fogas till 12 § ett nytt 6 mom., enligt vilket Domstolsverket får använda uppgifter som förts in i systemet för rapportering och statistikföring. Domstolsverket konstaterade att det i förslaget inte närmare definieras vad som i praktiken avses med rapportering och hur den skiljer sig från statistikföring. I förslaget har man inte heller bedömt vad som med tanke på behandlingen av personuppgifter avses med Domstolsverkets rätt att söka och använda uppgifter som förts in i systemet för rapportering och statistikföring. Enligt Domstolsverket bör förslaget preciseras så att behandlingsgrunden för användningen av uppgifter i informationsresursen vid Domstolsverket är exakt och noggrant avgränsad.

Propositionen har preciserats i fråga om 12 §.

Dessutom föreslog Advokatförbundet att åtkomsträtten enligt 12 § skulle utvidgas till att gälla advokater, eftersom det också för advokaterna är viktigt att säkerställa en enhetlig rättspraxis. I 12 § föreskrivs det om hur de justitieförvaltningsmyndigheter som för in uppgifter i den nationella informationsresursen får använda uppgifter som andra justitieförvaltningsmyndigheter har fört in i informationsresursen. I paragrafen föreskrivs även om justitieministeriets och Domstolsverkets rätt att för planering och uppföljning av sin verksamhet använda uppgifter som förts in i systemet för rapportering och statistikföring. I paragrafen föreskrivs inte om någon allmän rätt att få uppgifter eller om rätt för aktörer utanför rättsväsendet att få uppgifter, och Advokatförbundet för inte in uppgifter i justitieförvaltningens nationella informationsresurs. Remissväret föranleder till denna del inga ändringar i förslagen.

Utlämnande av uppgifter för journalistiska ändamål

I yttrandena förhöll man sig i huvudsak positiva till de föreslagna ändringarna i 16 och 17 §. Ändringarna ansågs förbättra mediernas tillgång till information och i någon mån minska domstolarnas arbete. Det framfördes en del kritik mot att också namn och andra personliga identifieringsuppgifter skulle kunna användas som sökkriterium när uppgifter lämnas ut för journalistiska ändamål.

Finlands Journalistförbund understödde förslaget om att det i informationssystemlagen skulle användas termer som överensstämmer med allmän lag och att uttrycket redaktionella syften slopas, eftersom journalistik i allt högre grad bedrivs utanför de traditionella medierna. Till ex-

RP 110/2020 rd

empel står frilansjournalister som genomför undersökande journalistik inte i anställningsförhållande till de etablerade medierna, utan agerar självständigt. Det är viktigt att säkerställa att olika journalistgrupper behandlas lika.

Enligt Finlands Journalistförbund främjar den föreslagna ändringen förverkligandet av yttrandefriheten och ökar öppenheten i samhället. Högsta förvaltningsdomstolen och Österbottens tingsrätt ansåg med tanke på yttrandefriheten enligt 12 § i grundlagen och med tanke på domstolarnas arbetsmängd att det är positivt att Rättsregistercentralen centraliserat kan lämna ut basuppgifter om rättegångar och andra diarieuppgifter. Även Åbo hovrätt understödde förslaget och konstaterade att det inte sker någon väsentlig förändring i rättsläget, eftersom det är fråga om offentliga uppgifter som i vilket fall som helst kan fås av domstolen. Helsingfors förvaltningsdomstol och försäkringsdomstolen bedömde att den föreslagna ändringen inte har någon nämnvärd inverkan på domstolens arbetsmängd, eftersom de begäranden om information som sysselsätter domstolarna uttryckligen gäller sekretessbelagda ärenden, inte offentliga ärenden. Oikeustoimittajat ry konstaterade att i ju större utsträckning begäranden om information koncentreras från domstolarna till Rättsregistercentralen, desto mer uppmärksamhet måste ägnas åt de resurser som anvisats för att svara på begäranden om information.

Enligt biträdande justitiekanslern bör det i större utsträckning bedömas hur den föreslagna ändringen förhåller sig till det grundlagstryggade integritetsskyddet, eftersom en motivering till förbudet mot sökningar på en persons namn i förarbetena till den gällande lagen (RP 102/2009 rd) utgjordes av samordningen av integritetsskyddet med offentligheten vid rättegång. Till denna del har propositionen preciserats.

Dataombudsmannens byrå konstaterade att det föreslagna 16 § 3 mom. inte endast gäller utlämnande av personuppgifter, utan också behandling av personuppgifter före utlämnandet, det vill säga sökning enligt personliga identifieringsuppgifter i informationsresursen. Enligt dataombudsmannens byrå gäller en viktig detalj med tanke på skyddet för personuppgifter vilket material som är objekt för sökningen och hur man har tänkt genomföra sökningarna enligt identifieringsuppgifter. Med beaktande av de krav som 8 § i dataskyddslagen för brottmål ställer på åtskillnad mellan personers olika roller och rättsliga ställning, bör det av resultatet av sökningen framgå när det är fråga om en misstänkt, en dömd, en målsägande, ett vittne eller en annan part. Propositionen har preciserats till denna del. I domstolarnas diaries som ingår i den nationella informationsresursen antecknas en persons ställning, som syns alltid när uppgifter söks. Systemet uppfyller kraven i dataskyddslagen för brottmål.

Österbottens tingsrätt och försäkringsdomstolen fäste uppmärksamhet vid att det inte heller genom samkörning av uppgifter från olika informationskällor får uppstå en situation där sekretessbelagda uppgifter röjs. Också högsta förvaltningsdomstolen ansåg att utlämnande av diarieuppgifter om ett rättegångsärende beroende på fallet delvis kan vara lagstridigt också när den som framställt begäran om information har ett journalistiskt syfte. När begäranden om information besvaras ska man således även vid utlämnande av uppgifter för journalistiska ändamål se till att kraven i offentlighetslagen och annan lagstiftning iakttas.

Försäkringsdomstolen ansåg dessutom att det vore bra att definiera de åtgärder genom vilka förvaltningsdomstolar och specialdomstolar kan begränsa utlämnandet av uppgifter med stöd av 16 § 3 mom. Vid den tekniska utvecklingen av systemen bör man beakta att uppgifterna automatiskt överförs från domstolens egna system till den nationella informationsresursen utan att domstolen behöver vidta några ytterligare åtgärder. Remissvaret föranleder till denna del inga ändringar i förslagen. För närvarande förmedlas en anteckning om sekretess automatiskt från domstolens eget system till det riksomfattande informationssystemet.

Försäkringsdomstolen föreslog också att 16 § 3 mom. preciseras så att förvaltningsdomstolarna avser också försäkringsdomstolen, eftersom det i viss mån råder oklarhet om huruvida termen förvaltningsdomstolar avser också specialdomstolar eller inte. Propositionen har preciserats i detta hänseende.

Radering av uppgifter ur registret

I yttrandena ansågs det å ena sidan att den föreslagna förlängningen av tiden för radering till tio år inte är tillräcklig, utan att tiden för radering bör förlängas ytterligare. Å andra sidan ansåg en del av remissinstanserna att grunderna för förlängningen av tiden för radering var otillräckliga.

Biträdande justitiekanslern konstaterade att dataskyddsförordningen och dataskyddslagen för brottmål förutsätter att personuppgifter raderas när det inte längre finns behov av att behandla dem i enlighet med ändamålet. En förlängning av bevarandetiden för uppgifterna bör motiveras i större omfattning, med beaktande av skyldigheterna att radera uppgifterna. Dataombudsmannens byrå uppgav att den förstår de utmaningar som följer av det gällande sättet att beräkna bevarandetiden, enligt vilket tiden börjar löpa när ett lagakraftvunnet avgörande har meddelats i ärendet. Slutresultatet kan vara detsamma i synnerhet när det tar fem år att få ett lagakraftvunnet avgörande. Om detta gäller endast en liten del av avgörandena och besluten och allmänt taget av de personuppgifter som ska bevaras, har det enligt dataombudsmannens byrå inte lagts fram sådana grunder för en kategorisk förlängning av bevarandetiderna som beror på ändamålet. Propositionen har preciserats i detta hänseende.

Enligt Finlands Journalistförbund leder den aspekten att uppgifterna bevaras i registret längre än tidigare till bättre verksamhetsmöjligheter för journalister. Ändringen behövs i synnerhet med tanke på den undersökande journalistiken och förbättrar medborgarnas tillgång till information i frågor av samhälls- och offentlig betydelse och främjar därmed förverkligandet av yttrandefriheten. Journalistförbundet och Oikeustoimittajat ry ansåg att man borde överväga att uppgifterna raderas efter tjugo i stället för tio år. I synnerhet i brottmål är också tio år en rätt kort tid. Till exempel är den grundläggande minimilängden på livstids fängelse tolv år, och enskilda rättsprocesser kan vara längre än tio år. Remissvaren leder till denna del inte till några ändringar i förslagen.

Domstolsverket, Åbo hovrätt, Kymmenedalens tingsrätt och Österbottens tingsrätt understödde en förlängning av tiderna för radering, eftersom den leder till att behandlingen av begäranden om information centraliseras till Rättsregistercentralen, till att domstolarnas administrativa arbetsbörda minskar och till att mediernas och forskarnas tillgång till information främjas. Domstolsverket och Åbo hovrätt ansåg att propositionen är nyttig också därför att avvikande bevarandetider i olika system har baserat sig på delsystemens olika användningsändamål. De nya ärendehanteringssystemen för rättskipningsärenden AIPA och HAIPA, som för närvarande utvecklas åt domstolarna, fördelas dock inte längre mellan delsystemen för diarieuppgifter och uppgifter om avgöranden, utan de uppgifter som hänför sig till ett rättskipningsärende behandlas i de nya ärendehanteringssystemen under samma rättskipningsärende. I de nya systemen blir det lättare att genomföra användarrollerna och användarrättigheterna i anslutning till den nationella informationsbehandlingen, eftersom inte flera olika raderingstider behövs för samma ärende.

På grund av längden på behandlingen av rättegångsmål ansåg Österbottens tingsrätt det vara ändamålsenligt att tiden för radering av uppgifter börjar löpa den dag då avgörandet meddelas.

Övrigt

Finlands Advokatförbund föreslog att det i lagen skulle göras ett tillägg om advokatkårens rätt till information och att omfattningen av rätten till information skulle granskas med beaktande av advokatkårens ställning och advokaters tystnadsplikt. För att rätten till information ska tillgodoses bör advokaterna ha åtminstone samma rätt till uppgifter i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem som till uppgifter som inhämtas i journalistiskt syfte. I samband med reformen av informationssystemlagen har advokaternas rätt till information inte bedömts, och det är inte heller möjligt att bedöma den utan att behandlingen av de ändringar som föreslås i propositionen avsevärt fördröjs. Därför kommer en bedömning av advokaters rätt till information att göras senare vid ett lämpligt tillfälle.

Österbottens tingsrätt fäste uppmärksamhet vid behovet av att förtydliga domstolarnas skyldighet att lämna uppgifter ur sina egna ärendehanteringssystem. Dataombudsmannens byrå konstaterade att när det är fråga om specialbestämmelsernas förhållande till offentlighetslagen och till lagar som gäller skydd för personuppgifter, bör justitieministeriet påbörja en reform av offentlighetslagen så att det mål att förena rätten till skydd för personuppgifter med andra rättigheter och friheter som framgår av artiklarna 85 och 86 i dataskyddsförordningen också syns i bestämmelserna i offentlighetslagen och så att yttrandefriheten och offentligheten inte åsidosätter de intressen som hör till skyddet för personuppgifter. Då kan man på ett bredare plan lösa de allmänna intressen i fråga om tillgång till information som hänför sig till de rättsliga avgörandena samt skyddet för de personuppgifter som oundvikligen behandlas vid avgörandet. I samband med revideringen av informationssystemlagen har man inte bedömt behoven av att revidera offentlighetslagen, förutom i fråga om tekniska termändringar, och över huvud taget inte behoven av att uppdatera de lagar som gäller offentlighet vid rättegång. Det är inte möjligt att bedöma behovet av en uppdatering av offentlighetslagarna utan att behandlingen av de ändringar som föreslås i propositionen avsevärt fördröjs. Därför kommer en bedömning av offentlighetslagen och av de lagar som gäller offentlighet vid rättegång att göras senare vid ett lämpligt tillfälle.

5.2 Lagen om Rättsregistercentralen

Utlåtanden om utkastet till lag om ändring av lagen om Rättsregistercentralen begärdes av Rättsregistercentralen och finansministeriet. Finansministeriet ansåg att den ändring enligt vilken Rättsregistercentralen, som i nuläget leds av en direktör, i fortsättningen ska ledas av en överdirektör ligger i linje med de förändringar som inneburit att Rättsregistercentralens organisation har vuxit efter att lagen om Rättsregistercentralen stiftades och att tjänsten som direktör för centralen den 1 mars 2020 har omvandlats till en tjänst vid statens högsta tjänstemannaledning. Rättsregistercentralen föreslog att titeln biträdande direktör stryks ur lagen. Det föreslås dock inte nu att titeln biträdande direktör stryks, så att titeln vid behov kan användas senare.

6 Specialmotivering

6.1 Lagen om justitieförvaltningens nationella informationsresurs

Lagens rubrik. Den nya lagens rubrik föreslås vara lagen om justitieförvaltningens nationella informationsresurs. Det nationella systemet är inte ett enskilt informationssystem, utan en informationsresurs. Lagens rubrik motsvarar de begrepp som används i allmänspråket och i informationshanteringslagen, även om den term som används i den lagen är *informationslager*. Den nya rubriken beskriver bättre än för närvarande ett hurdant register och behandlingen av vilka uppgifter lagen gäller. Motsvarande tekniska ändring föreslås i alla paragrafer där det *riksomfattande informationssystemet* för närvarande nämns.

1 §. Tillämpningsområde. I enlighet med 1 mom. tillämpas lagen endast på den nationella informationsresurs som upprätthålls av Rättsregistercentralen. I 2 mom. finns en informativ hänvisning till bestämmelser som tillämpas på justitieförvaltningsmyndigheternas egna register. Paragrafen motsvarar i sak 1 § i den gällande informationssystemlagen, men orden *riksomfattande informationssystem* ersätts med *nationell informationsresurs* och *åklagarmyndigheterna* ersätts med *Åklagarmyndigheten*. Det är fråga om tekniska termändringar.

2 §. Förhållande till annan lagstiftning. Paragrafen innehåller hänvisningar till offentlighetslagen, den allmänna dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och dataskyddslagen för brottmål. Paragrafen motsvarar 2 § 1 mom. i informationssystemlagen. I 2 § 2 mom. i den gällande informationssystemlagen finns en obehövlig informativ hänvisning till en del av de övriga registren inom justitieförvaltningen, och den föreslås inte ingå i den nya lagen.

3 §. Definitioner. I paragrafen definieras vad som i lagen avses med domstol och justitieförvaltningsmyndighet. Enligt 1 punkten avses med domstol allmänna domstolar, allmänna förvaltningsdomstolar och specialdomstolar, vilket motsvarar innehållet i 1 mom. 1 punkten i den gällande informationssystemlagen. Definitionen av åklagarmyndighet i den gällande 2 punkten är obehövlig och tas inte in i den nya lagen. Definitionen av justitieförvaltningsmyndighet i 2 punkten i den nya lagen motsvarar i övrigt 3 punkten i den gällande lagen, men *åklagarmyndigheter* ersätts med *Åklagarmyndigheten*, och det konstateras i punkten att justitieförvaltningsmyndigheter avser rättshjälpsbyråer endast till den del de behandlar och avgör ärenden som avses i rättshjälpslagen.

4 §. Informationsresursens allmänna uppbyggnad. Informationsresursen består enligt paragrafen av ett register över avgöranden och meddelanden om avgöranden, ett rikssystem för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter samt ett system för rapportering och statistikföring. Paragrafen motsvarar i sak 4 § i den gällande lagen, men ur namnet på rapporterings-, statistik- och arkivsystemet stryks ordet *arkiv*, eftersom systemet de facto inte är ett system för arkivering. Dessutom ändras ordet *statistik* till *statistikföring*, eftersom det är fråga om ett system för statistikföring.

5 §. Skyldighet att ansluta sig till informationsresursen. I paragrafen föreskrivs det om justitieförvaltningsmyndigheternas skyldighet att ansluta sig till informationsresursen och via den förmedla uppgifter till andra myndigheter. Paragrafen motsvarar 5 § i den gällande lagen.

6 §. Skyldighet att överföra information till informationsresursen. I det föreslagna 1 mom. finns en bestämmelse om domstolarnas skyldighet att föra in sina avgöranden eller uppgifter om slutresultatet av dem i informationsresursen samt att göra sådana anteckningar om avgjorda ärenden som krävs för uppfyllande av den lagstadgade anmälningskyldigheten. I 2 mom. finns en bestämmelse om Åklagarväsendets och rättshjälpsbyråernas skyldighet att föra in uppgifter om sina avgöranden. I 3 mom. ingår ett bemyndigande för justitieministeriet att utfärda förordning. Genom förordning av justitieministeriet ska det föreskrivas om det sätt på vilket information överförs till informationsresursen samt om tidpunkten, formen och andra tekniska krav för de anteckningar som görs i informationsresursen. Paragrafen motsvarar huvudsakligen 6 § i informationssystemlagen, men 1 mom. ändras så att domstolarna på något annat sätt än genom att anteckna uppgifterna direkt i informationsresursen kan överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för att föras in i informationsresursen eller för förmedling till någon annan myndighet, om det tekniskt eller ekonomiskt inte är ändamålsenligt att föra in avgörandet eller uppgifterna direkt i informationsresursen. Paragrafens 2 mom. ändras på motsvarande sätt så att Åklagarmyndigheten och rättshjälpsbyråerna kan överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen på något annat sätt för att föras in i informationsresursen, om det tekniskt eller ekonomiskt inte är ändamålsenligt att föra in avgörandet eller uppgifterna direkt i informationsresursen. Ändringen

främjar målet att helt övergå till elektronisk behandling, men också andra antecknings sätt är möjliga så länge ett helt elektroniskt förfarande inte är möjligt.

7 §. Åtaganden i samband med förvaltningen och utvecklingen av informationsresursen. Rättsregistercentralen ska vara personuppgiftsansvarig i fråga om informationsresursen, och justitieministeriet ska svara för utvecklingen av informationsresursen och för organiseringen av den tekniska användarservicen. Varje justitieförvaltningsmyndighet ska se till att de uppgifter myndigheten fört in i informationsresursen motsvarar myndighetens avgöranden och egna registeranteckningar och att anteckningarna har gjorts i enlighet med de tekniska krav som Rättsregistercentralen ställt. Paragrafen motsvarar i sak 7 § i den gällande lagen, men det görs en teknisk ändring genom att ordet *informationssystem* ändras till *informationsresurs*.

8 §. Informationsresursens syfte. I paragrafen definieras syftet med informationsresursens olika delsystem. Paragrafen motsvarar huvudsakligen 8 § i den gällande informationssystemlagen, men 2 mom. kompletteras så att syftet med rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter är att förmedla information till allmänheten både om ärenden som domstolarna behandlar och om ärenden som de har behandlat. Ändringen stärker lagens ursprungliga syfte att effektivisera mediernas tillgång till information. Vidare kompletteras paragrafens 3 mom. på grund av organisationsförändringar inom rättsväsendet så att syftet med systemet för rapportering och statistikföring är att producera statistik också för Domstolsverket. I 3 mom. stryks ur systemets namn ordet *arkiv*, och *statistik* ersätts med *statistikföring*. Det är fråga om tekniska termändringar.

9 §. Uppgifter som ska föras in i informationsresursen. Paragrafen innehåller bestämmelser om hurdana uppgifter som ska föras in i de olika delsystemen. Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 § i den gällande informationssystemlagen, men i paragrafen görs tekniska termändringar. I 3 mom. stryks ordet *arkiv* ur namnet på rapporterings-, statistik- och arkivsystemet och ersätts ordet *statistik* med *statistikföring*. Dessutom ersätts förteckningen i 3 mom. över myndigheter inom justitieministeriets förvaltningsområde med uttrycket *myndigheterna inom justitieministeriets förvaltningsområde*. I 9 § 3 mom. i den gällande informationssystemlagen nämns domstolarna, åklagarmyndigheterna, rättshjälpsbyråerna, utskökningsmyndigheterna och Brottsåtgärdsmyndigheten. I förteckningen saknas bland annat intressebevakningsbyråerna. Programvaran för systemet för rapportering och statistikföring kommer att ersättas med en ny lösning som är avsedd att användas allmänt inom justitieministeriets förvaltningsområde. Datainnehållet i systemet för rapportering och statistikföring bestäms utifrån planerings-, forsknings- och statistikföringsbehoven. Rättsregistercentralen är personuppgiftsansvarig i fråga om informationsresursen. Varje myndighet som för in uppgifter i det system för rapportering och statistikföring som används gemensamt inom justitieministeriets förvaltningsområde är dock själv personuppgiftsansvarig i fråga om det rapporterings- och statistikföringsmaterial som den producerar i systemet utifrån sina egna planerings- och uppföljningsbehov.

10 §. Personuppgifter som ska föras in i informationsresursen. I 1 mom. föreskrivs det om införande av personuppgifter och i 2 mom. om rätten att behandla uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Paragrafen motsvarar i sak 10 § i den gällande lagen, men det görs en teknisk ändring genom att ordet *informationssystem* ändras till *informationsresurs*.

11 §. Rätt för den myndighet som fört in uppgifter att använda de införda uppgifterna. I paragrafen föreskrivs det om rätten för den justitieförvaltningsmyndighet som fört in uppgifter att trots sekretessbestämmelserna använda de uppgifter som myndigheten fört in i informationsresursen. Paragrafen motsvarar i sak 11 § i den gällande lagen, men det görs en teknisk ändring genom att ordet *informationssystem* ändras till *informationsresurs*.

12 §. Rätt att söka och använda uppgifter som förts in i informationsresursen. Paragrafen motsvarar huvudsakligen bestämmelserna i 12 § i informationssystemlagen om justitieförvaltningsmyndigheternas rätt att använda uppgifterna i informationsresursen. Jämfört med den gällande lagen görs följande ändringar: Paragrafens rubrik ändras till rätt att söka och använda uppgifter som förts in i informationsresursen. Ändringen förtydligar att det är fråga om rätten att använda uppgifter som förts in i informationsresursen och inte uppgifter i en annan justitieförvaltningsmyndighets register. Paragrafens 1 mom. ändras så att orden *med hjälp av teknisk anslutning* stryks, eftersom bestämmelser om elektronisk överföring av uppgifter via ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse för åtkomst till uppgifterna finns i informationshanteringslagen. I 1 mom. 3 punkten görs en teknisk ändring genom att *riksåklagarens byrå* ersätts med *Åklagarmyndigheten*. Dessutom ändras ordalydelsen i 3 punkten för att motsvara de övriga bestämmelserna i paragrafen så att Åklagarmyndigheten får söka och använda uppgifterna. Till momentet fogas en ny 4 punkt enligt vilken en domstol trots sekretessbestämmelserna får söka och använda sådana handlingar som innehåller ett avgörande eller beslut och som en annan domstol har fört in i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden och sådana uppgifter om avgöranden och beslut som en annan domstol har fört in i rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter, om det behövs för att säkerställa en enhetlig rättspraxis. Genom ändringen främjas en enhetlig rättskipning. Hänvisningsbestämmelsen i det gällande 3 mom. flyttas till det föreslagna 2 mom. Till 12 § 3 mom. flyttas enligt förslaget bestämmelsen i 17 § 2 mom. i den gällande informationssystemlagen, enligt vilket Rättsregistercentralen trots sekretessbestämmelserna får sammanställa och till en hovrätt på dess begäran lämna ut sådant informationsmaterial ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden som hovrätten behöver för sina tillsynsuppgifter enligt domstolslagen. Ordalydelsen i bestämmelsen ändras för att motsvara de övriga bestämmelserna i paragrafen så att hovrätten får söka och använda uppgifter i informationsresursen. Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., som innehåller bestämmelsen i det gällande 2 mom. om högsta domstolens, högsta förvaltningsdomstolens och riksåklagarens byrås rätt att använda uppgifter i systemet för rapportering och statistikföring. Samtidigt ändras *riksåklagarens byrå* till *Åklagarmyndigheten*. Till paragrafen fogas också nya 5 och 6 mom., där det föreskrivs om justitieministeriets och Domstolsverkets rätt att använda uppgifter som förts in i den nationella informationsresursens system för rapportering och statistikföring. Justitieministeriet och Domstolsverket får inte in uppgifter i rapporteringssystemet, men för att lagens syfte ska kunna förverkligas behöver de ha rätt att söka och använda uppgifterna. Rättsläget förtydligas när rätten att använda justitieministeriets och Domstolsverkets uppgifter uttryckligen framgår också av andra bestämmelser än av 8 §, som gäller informationsresursens syfte. Dessutom förtydligas lagens struktur när bestämmelserna om justitieförvaltningsmyndigheternas rätt att använda uppgifterna i informationsresursen samlas i en enda paragraf.

13 §. Rättsregistercentralens rätt att använda uppgifter som överförs till systemet för rapportering och statistikföring. Den föreslagna 13 § motsvarar i sak 13 § i den gällande informationssystemlagen, men i paragrafen görs tekniska termändringar. I paragrafens rubrik och i paragraf-texten stryks ordet *arkiv* och ersätts ordet *statistik* med *statistikföring* i namnet på rapporterings-, statistik- och arkivsystemet.

14 §. Beslut om utlämnande av uppgifter. Enligt det föreslagna 1 mom. beslutar Rättsregistercentralen om utlämnande av uppgifter ur informationsresursen, och enligt 2 mom. får Rättsregistercentralen under vissa förutsättningar överföra en begäran om information till en justitieförvaltningsmyndighet. Bestämmelserna motsvarar i sak 14 § i informationssystemlagen, men det görs tekniska termändringar så att *justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem* ersätts med *informationsresursen*, *åklagarmyndighet* med *Åklagarmyndigheten* och *begäran om uppgifter* med *begäran om information*.

15 §. Utlämnande av uppgifter. I 1 mom. finns en bestämmelse om under vilka förutsättningar Rättsregistercentralen i kreditupplysnings syfte får lämna ut uppgifter om betalningsförsummelser ur informationsresursens olika delsystem. Paragrafens 2 mom. innehåller en bestämmelse om utlämnande av straffuppgifter och 3 mom. en bestämmelse om hur Rättsregistercentralen får sammanställa material ur informationsresursen. Bestämmelserna motsvarar i sak bestämmelserna i 15 § i informationssystemlagen, men det görs tekniska termändringar. I 2 mom. ändras uttrycket *brottsliga gärningar och straff till fällande domar i brottmål och överträdelser eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder* i överensstämmelse med artikel 10 i dataskyddsförordningen och 7 § i dataskyddslagen. I 3 mom. ändras uttrycket *justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem* till *informationsresursen*.

16 §. Utlämnande av uppgifter med stöd av den allmänna rätten till information. I 1 mom. föreskrivs det om Rättsregistercentralens rätt att lämna ut uppgifter ur ett av delsystemen i informationsresursen, nämligen rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter. Momentet motsvarar till sitt innehåll 16 § 1 mom. i den gällande informationssystemlagen. I 2 mom. föreslås en bestämmelse som motsvarar bestämmelsen i det gällande 3 mom. om domstolars rätt att begränsa utlämnandet av uppgifter ur den nationella informationsresursen. Bestämmelsen preciseras så att inte bara en förvaltningsdomstol utan också försäkringsdomstolen kan begränsa rätten att med stöd av den allmänna rätten till information lämna ut sådana uppgifter ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter som domstolen där registrerat om en part eller någon annan som har del i saken. I 3 mom. föreslås en bestämmelse om utlämnande av uppgifter för journalistiska ändamål. Paragrafens 3 mom. motsvarar till sitt innehåll 17 § 3 mom. i den gällande lagen, men uttrycket *för redaktionella syften till medierna* byts ut mot *för journalistiska ändamål*, vilket motsvarar dataskyddsbestämmelserna. Vidare ändras formuleringen *i form av kopior, elektroniska upptagningar eller genom teknisk anslutning till i elektronisk form*. Dessutom ändras bestämmelsen så att också personnamn och andra personliga identifieringsuppgifter kan användas som sökkriterium när uppgifter lämnas ut för journalistiska ändamål. I bestämmelsen stryks också de särskilda tidsbegränsningarna. Dessa ändringar förbättrar möjligheterna att för journalistiska ändamål centraliserat lämna ut uppgifter om ärenden som behandlas vid domstolarna. I den nya paragrafen ingår inte den obehövliga hänvisningsbestämmelsen i 16 § 2 mom. i informationssystemlagen eller den föråldrade bestämmelse i 4 mom. som gäller operativsystemet för förfrågningar. I 2 mom. i den gällande paragrafen finns en informativ hänvisning till 16 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Domstolarnas operativsystem för förfrågningar, som avses i 4 mom., har inte genomförts på planerat sätt, och möjligheten att läsa diarieuppgifter på en särskild dator i domstolens lokaler motsvarar inte längre de nuvarande servicebehoven och servicemöjligheterna.

17 §. Utlämnande av uppgifter i elektronisk form. I paragrafen föreslås bestämmelser om utlämnande av uppgifter ur informationsresursens olika delsystem i elektronisk form för verkstälighet, laglighetskontroll eller kreditupplysningsverksamhet. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 17 § 1 mom. i informationssystemlagen, men uttrycket *justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem* ersätts med *informationsresursen* och uttrycket *teknisk anslutning* stryks, eftersom bestämmelser om elektronisk överföring av uppgifter via ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse för åtkomst till uppgifterna finns i informationshanteringslagen. Det är fråga om tekniska ändringar. Bestämmelsen i 17 § 2 mom. i den gällande lagen flyttas till 12 § 3 mom. i den föreslagna nya lagen, och bestämmelsen i 17 § 3 mom. flyttas till 16 § 3 mom. med de ändringar som anges ovan i samband med 16 §. Ändringen ger lagen en tydligare struktur.

18 §. Radering av uppgifter. Enligt den föreslagna paragrafen ska Rättsregistercentralen radera personuppgifter ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden och ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter inom tio år från det att ärendet

har avgjorts. Den nya paragrafen motsvarar till sitt innehåll huvudsakligen 18 § 1 mom. i den gällande informationssystemlagen. Det föreslås dock att tiden för radering av uppgifter ur de olika systemen förenhetligas och förlängs. De tider för radering på ett år och fem år som föreskrivs i den gällande lagen ersätts i fråga om alla delsystem med en tid på tio år. Mediernas och forskarnas möjligheter att centraliserat få information förbättras. Tiden för radering ska dock alltid börja räknas från den tidpunkt då avgörandet meddelats och inte från det att avgörandet vunnit laga kraft, vilket främjar de registrerades integritetsskydd. Den informativa hänvisning till arkivlagen som ingår i gällande 18 § 3 mom. tas inte in i den nya paragrafen, vilket gör lagen tydligare.

19 §. Hänvisning till strafflagen. I paragrafen föreslås en hänvisning till strafflagens paragraf om dataskyddsbrott. Bestämmelsen motsvarar, med undantag för rubriken, 19 a § i den gällande lagen.

20 §. Ikraftträdande. Genom den föreslagna lagen upphävs lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. I anslutning till bestämmelsen om lagens ikraftträdande bestämmelse föreskrivs det att en hänvisning till justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem någon annanstans i lag eller förordning efter ikraftträdandet av lagen avser en hänvisning till justitieförvaltningens nationella informationsresurs.

6.2 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

24 §. Sekretessbelagda myndighetshandlingar. I 1 mom. 28 punkten ersätts uttrycket *justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem* med uttrycket *justitieförvaltningens nationella informationsresurs*. Det är fråga om en teknisk ändring som behövs när termen *riksomfattande informationssystem* i den föreslagna nya lagen ersätts med termen *nationell informationsresurs*. Dessutom ersätts uttrycket *registrerats* med uttrycket *förts in*. Det är fråga om en teknisk ändring.

6.3 Lagen om Rättsregistercentralen

2 §. Ledning och organisation. Det föreslås att Rättsregistercentralen, som i nuläget leds av en *direktör*, i fortsättningen ska ledas av en *överdirektör*. Ändringen av tjänstebeteckningen föreslås med anledning av ämbetsverkets storlek och betydande roll. Antalet anställda vid Rättsregistercentralen har under de senaste åren ökat från drygt 100 till cirka 180. It-tjänstproduktionens betydelse för justitieministeriets förvaltningsområde har ökat och kommer också att fortsätta öka. Rättsregistercentralens förutsättningar att stödja reformerna inom förvaltningsområdet genom ändamålsenliga it-tjänster är av stor betydelse. Rättsregistercentralen fungerar som personuppgiftsansvarig för vissa centrala register inom justitieministeriets förvaltningsområde. Om dessa register utnyttjas till fullo, kan resultaten gagna hela samhället.

3–6 §. På motsvarande sätt som i 2 § ersätts titeln *direktör* med titeln *överdirektör*.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft hösten 2020.

8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Ett av syftena med den föreslagna informationsresurslagen är att till allmänheten förmedla information om ärenden som behandlas vid domstolarna. Ett allmänt syfte med lagen är dessutom

att säkerställa skyddet av personuppgifter i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem och i den anknytande behandlingen av uppgifter. Lagen har som strävan att sammanjämka den jämlikhet som tryggas i grundlagens 6 § 1 mom., det skydd för privatlivet och personuppgifter som tryggas i grundlagens 10 § 1 mom. samt den yttrandefrihet och offentlighet för handlingar som innehas av myndigheterna som tryggas i grundlagens 12 §. Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Enligt 12 § 1 mom. i grundlagen har var och en yttrandefrihet. Till yttrandefriheten hör rätten att framföra, sprida och ta emot information, åsikter och andra meddelanden utan att någon i förväg hindrar detta. Närmare bestämmelser om yttrandefriheten utfärdas genom lag. Enligt 12 § 2 mom. är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar.

Enligt grundlagsutskottets praxis kan utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet tillåtas i lag, om uppgifterna är nödvändiga för att mottagaren ska kunna utföra sina uppgifter. När strävan har varit att i lagen ta in en uttömmande förteckning över det avsedda uppgiftsinnehållet, kan utlämnandet av uppgifter även gälla uppgifter som är nödvändiga för ett visst ändamål (GrUU 39/2009 rd, s. 3). Grundlagsutskottet har understrukit att det vid en särskiljning mellan behövlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter är frågan inte bara om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också om att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller den myndighet som innehar informationen. Grundlagsutskottet har även betonat att skyddet för privatlivet och personuppgifter bör stå i proportion till andra grundläggande fri- och rättigheter och att skyddet för privatlivet och personuppgifter inte har företräde framför andra grundläggande fri- och rättigheter. (GrUU 73/2018 rd, s. 3 och 9)

I denna proposition föreslås i 12 § i informationsresurslagen en bestämmelse enligt vilken en domstol, trots sekretessbestämmelserna, i den nationella informationsresursen har åtkomst till sådana uppgifter och handlingar i fråga om avgöranden som en annan domstol har fört in, när det behövs för att säkerställa en enhetlig rättskipning. Regleringen är av betydelse med tanke på 6 § 1 mom. och 10 § 1 mom. i grundlagen. I den föreslagna bestämmelsen begränsas åtkomsträtten till de uppgifter och handlingar i fråga om avgöranden som behövs för att säkerställa en enhetlig rättskipning. Därigenom strävar man efter att sammanjämka skyddet för personuppgifter och sätt att förenhetliga rättskipningen för att trygga jämlikheten mellan medborgarna.

Det föreslås att bestämmelserna i 16 och 17 § i den nya informationsresurslagen ändras jämfört med informationssystemlagen så att Rättsregistercentralen får lämna ut uppgifter för journalistiska ändamål också så, att sökkriteriet är ett personnamn eller någon annan personlig identifieringsuppgift. Vidare föreslås det att 18 §, som gäller inom vilken tid uppgifterna ska raderas, ändras i informationsresurslagen jämfört med informationssystemlagen. Förslagen är av betydelse med tanke på 10 § 1 mom. och 12 § i grundlagen. En förlängning av den tid inom vilken uppgifterna ska raderas och ett förfarande som gör det möjligt att till Rättsregistercentralen koncentrera sådana begäranden om information för journalistiska ändamål som görs utifrån en persons namn främjar både mediernas och forskarnas och därigenom allmänhetens möjligheter att få information om domstolarnas avgöranden på ett ändamålsenligt sätt. Reformen främjar yttrandefriheten och ökar öppenheten i samhället. Med hänsyn till skyddet för personuppgifter rör det sig inte om en nämnvärd förändring, eftersom Rättsregistercentralen bara lämnar ut sådana uppgifter vid domstolarna som är offentliga och som kan fås av domstolarna också genom sök-

RP 110/2020 rd

ning på namn eller andra identifieringsuppgifter för en person och som bevaras varaktigt i domstolarnas register. Propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna behandlas också i avsnitt 2.2.

Informationssystemlagen innehåller bestämmelser om bland annat justitieförvaltningsmyndigheternas rätt att få uppgifter och utlämnande av uppgifter för redaktionella syften. I samband med stiftandet av lagen föreskrevs det också om utlämnande av sekretessbelagda rättegångshandlingar till en annan domstol. Grundlagsutskottet ansåg att lagförslagen kunde behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 39/2009 rd). I denna proposition föreslås preciseringar i bestämmelserna om justitieförvaltningsmyndigheternas rätt att få uppgifter och utlämnande av uppgifter för journalistiska ändamål.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om justitieförvaltningens nationella informationsresurs

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om justitieförvaltningens nationella informationsresurs som betjänar behandlingen och verkställigheten av rättskipningsärenden samt forsknings- och planeringsverksamheten inom justitieministeriets förvaltningsområde, om uppgifter som ska föras in i informationsresursen, om utlämnande och annan behandling av införda uppgifter samt om domstolarnas, Åklagarmyndighetens och rättshjälpsbyråernas skyldighet att ansluta sig och överföra uppgifter till informationsresursen.

Särskilda bestämmelser gäller för behandling och avgörande av begäranden om information som riktats eller överförs till en justitieförvaltningsmyndighet och som gäller handlingar som har samband med ett ärende som är eller har varit anhängigt hos myndigheten i fråga eller som gäller rätten att få ta del av myndighetens diarium eller av något annat register över sådana ärenden hos myndigheten.

2 §

Förhållande till annan lagstiftning

Utöver vad som föreskrivs i denna lag finns det bestämmelser om utlämnande av uppgifter ur justitieförvaltningens nationella informationsresurs och om i informationsresursen införda uppgifters offentlighet i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Bestämmelser om behandling av personuppgifter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan *dataskyddsförordningen*, i dataskyddslagen (1050/2018) och i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018).

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *domstol* allmänna domstolar, allmänna förvaltningsdomstolar och specialdomstolar,

2) *justitieförvaltningsmyndighet* domstolar och Åklagarmyndigheten samt rättshjälpsbyråer, när de behandlar och avgör ärenden som avses i rättshjälpslagen (257/2002).

2 kap.

Uppbyggnaden och förvaltningen av informationsresursen

4 §

Informationsresursens allmänna uppbyggnad

Informationsresursen består av ett register över avgöranden och meddelanden om avgöranden, ett rikssystem för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter samt ett system för rapportering och statistikföring.

5 §

Skyldighet att ansluta sig till informationsresursen

Justitieförvaltningsmyndigheterna är skyldiga att ansluta sig till informationsresursen och att via denna förmedla meddelanden och information till andra myndigheter.

6 §

Skyldighet att överföra information till informationsresursen

Domstolarna ska trots sekretessbestämmelserna föra in sina avgöranden eller uppgifter om slutresultatet av dem i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden samt göra sådana anteckningar om avgjorda ärenden som krävs för uppfyllande av den lagstadgade anmälningsskyldigheten. De ovan avsedda uppgifterna kan överföras till Rättsregistercentralen på något annat sätt för att föras in i informationsresursen eller för förmedling till någon annan myndighet, om det tekniskt eller ekonomiskt inte är ändamålsenligt att föra in avgörandet eller uppgifterna direkt i informationsresursen.

Åklagarmyndigheten och rättshjälpsbyråerna ska trots sekretessbestämmelserna föra in sina avgöranden eller uppgifter om dem i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden. De ovannämnda uppgifterna kan överföras till Rättsregistercentralen på något annat sätt för att föras in i informationsresursen, om det tekniskt eller ekonomiskt inte är ändamålsenligt att föra in avgörandet eller uppgifterna direkt i informationsresursen.

Genom förordning av justitieministeriet föreskrivs om

- 1) det sätt på vilket information överförs till informationsresursen,
- 2) vid vilken tidpunkt uppgifter ska föras in eller överföras på annat sätt,
- 3) formen för anteckning av uppgifter och blanketter för överföring av uppgifter,
- 4) tekniska krav som ska iakttas när uppgifter förs in, utöver dem som avses i 1–3 punkten.

7 §

Åtaganden i samband med förvaltningen och utvecklingen av informationsresursen

Rättsregistercentralen är personuppgiftsansvarig i fråga om informationsresursen.

Justitieministeriet svarar för utvecklingen av informationsresursen och för organiseringen av användarservicen.

Varje myndighet som för in uppgifter i informationsresursen ska se till att

- 1) de uppgifter myndigheten fört in motsvarar myndighetens avgöranden och egna register-anteckningar,
- 2) behövliga anteckningar för korrekt förmedling av uppgifterna har gjorts i informationsresursen, och
- 3) anteckningarna har gjorts i enlighet med de tekniska krav som den personuppgiftsansvarige ställt.

3 kap.

Syftet med och innehållet i informationsresursen

8 §

Informationsresursens syfte

Syftet med registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden är att förmedla information om justitieförvaltningsmyndigheternas avgöranden för verkställighet av avgöranden, införande i myndighetsregister och utbetalning av arvoden och ersättningar i samband med rätts hjälp samt för användning av uppgifter inom Åklagarmyndighetens verksamhet.

Syftet med rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter är att förmedla den information till justitieförvaltningsmyndigheterna som behövs för handläggning, utredning och avgörande av ärenden och för tillsyns- och utvecklingsuppgifter samt att förmedla information till allmänheten om ärenden som domstolarna behandlar och om ärenden som de har behandlat.

Syftet med systemet för rapportering och statistikföring är att producera statistik och annat sådant material om rättsförhållandena som justitieministeriet, Domstolsverket och justitieförvaltningsmyndigheterna behöver för planering och uppföljning av sin verksamhet och som de inom förvaltningsområdet verksamma undersöknings- och utredningsenheterna använder i sin verksamhet.

9 §

Uppgifter som ska föras in i informationsresursen

I registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden får införas justitieförvaltningsmyndigheternas avgöranden eller uppgifter om avgörandenas slutresultat samt information som justitieförvaltningsmyndigheterna anmäler till eller för in i registret för att uppfylla sin lagstadgade anmälningskyldighet.

I rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter får införas uppgifter om ärenden som behandlas av justitieförvaltningsmyndigheterna samt uppgifter om behandlingen och avgörandena.

I systemet för rapportering och statistikföring får införas uppgifter ur ärendehanteringssystemen hos myndigheterna inom justitieministeriets förvaltningsområde samt uppgifter om andra ärenden som dessa myndigheter behandlat och om behandlingen av ärendena liksom även uppgifter som raderats ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden eller ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter och uppgifter som finns i de övriga register som Rättsregistercentralen enligt lag förvaltar.

I informationsresursen får införas namnet på den myndighet som behandlat ärendet, ärendets och avgörandets identifikationsuppgifter, myndighetens avgörande eller uppgifter om avgörandets slutresultat, uppgifter om avgörandets laga kraft och de uppgifter som behövs för förmedling av informationen.

10 §

Personuppgifter som ska föras in i informationsresursen

I informationsresursen får som basuppgifter om en fysisk person i partsställning införas personens namn och personbeteckning eller, om personbeteckningen inte är känd, födelsetid och födelseort, adress och telefonnummer eller andra kontaktuppgifter samt övriga uppgifter som behövs med tanke på informationsresursens syfte. När det gäller någon annan som har del i saken får sådana uppgifter införas som behövs med tanke på informationsresursens syfte.

I registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden får det dock i fråga om fysiska personer som har del i saken endast införas sådana i artikel 9 i dataskyddsförordningen och i 11 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten avsedda personuppgifter som tillhör särskilda kategorier av personuppgifter och som ska föras in i domstolars diarie- eller andra dokumentregister eller som framgår av en justitieförvaltningsmyndighets avgörande och behövs för verkställighet av en dom, för registrering i myndighetsregister eller för fullgörande av andra uppgifter som enligt lag ska skötas av justitieförvaltningsmyndigheter.

4 kap.

Användning och utlämnande av uppgifter

11 §

Rätt för den myndighet som fört in uppgifter att använda de införda uppgifterna

Vid skötseln av sina lagstadgade uppgifter får en justitieförvaltningsmyndighet trots sekretessbestämmelserna använda de uppgifter som myndigheten fört in i informationsresursen när uppgifterna används i det syfte som de är avsedda för.

12 §

Rätt att söka och använda uppgifter som förts in i informationsresursen

En justitieförvaltningsmyndighet får trots sekretessbestämmelserna söka och använda uppgifter som en annan justitieförvaltningsmyndighet har fört in i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden eller i rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter, om

1) myndigheten enligt lag måste beakta uppgifterna när den utreder och avgör ett anhängigt ärende,

2) uppgifterna behövs för diarieanteckningar om ett ärende eller annars för att ordna behandlingen av ett anhängigt ärende,

3) uppgifterna söks och används av Åklagarmyndigheten för att denna ska kunna utföra sina lagstadgade tillsyns- och utvecklingsuppgifter,

4) uppgifterna söks av en domstol, de uppgifter som söks har förts in av en annan domstol, uppgifterna ingår i uppgifter om ett avgörande eller i handlingar som innehåller ett avgörande och uppgifterna behövs för att säkerställa en enhetlig rättspraxis.

Särskilda bestämmelser gäller för en domstols rätt att av en annan domstol få tillgång till sekretessbelagda rättegångshandlingar som den behöver för att säkerställa en enhetlig rättspraxis.

RP 110/2020 rd

Hovrätten får trots sekretessbestämmelserna söka och använda sådana uppgifter i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden som den behöver för sina tillsynsuppgifter enligt domstolslagen (673/2016).

Högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen och Åklagarmyndigheten får trots sekretessbestämmelserna för planering och uppföljning av domstols- och åklagarverksamheten söka och använda uppgifter som åklagarna och domstolarna har fört in i systemet för rapportering och statistikföring.

Justitieministeriet får trots sekretessbestämmelserna för planering och uppföljning av sin verksamhet och av verksamheten inom justitieministeriets förvaltningsområde söka och använda information som förts in i systemet för rapportering och statistikföring.

Domstolsverket får trots sekretessbestämmelserna för planering och uppföljning av domstolsverksamheten söka och använda uppgifter som domstolarna har fört in i systemet för rapportering och statistikföring.

13 §

Rättsregistercentralens rätt att använda uppgifter som överförts till systemet för rapportering och statistikföring

Rättsregistercentralen får i enskilda fall trots sekretessbestämmelserna använda information som raderats ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden eller ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter och överförts till systemet för rapportering och statistikföring, om informationen behövs för att kontrollera riktigheten av uppgifter som ska förmedlas eller registreras eller för avgörande av ärenden som hör till Rättsregistercentralens behörighet, om det föreskrivs i lag att ett avgörande får grundas på sådan information.

14 §

Beslut om utlämnande av uppgifter

Rättsregistercentralen beslutar om utlämnande av uppgifter ur informationsresursen.

Rättsregistercentralen får överföra en begäran om information för handläggning till den behöriga myndigheten, om begäran avser ett ärende som varit anhängigt eller behandlats hos en rättshjälpsbyrå, hos Åklagarmyndigheten eller hos en domstol, eller om begäran avser anteckningar i fråga om vilka utlämnande av uppgifter har begränsats av en domstol med stöd av 16 § 2 mom.

15 §

Utlämnande av uppgifter

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får Rättsregistercentralen trots sekretessbestämmelserna, i kreditupplysnings syfte ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden lämna ut sådana uppgifter om betalningsförsummelser som enligt lag får föras in i kreditupplysningsregistret till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet, till kreditinstitut och försäkringsanstalter och till andra som behöver informationen för beviljande och övervakning av krediter.

Sådana personuppgifter som har samband med fällande domar i brottmål och överträdelser eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder och som har förts in i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden och i rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter får lämnas ut för beslut och bedömningar som avser en person endast om

RP 110/2020 rd

den som ber om informationen har rätt att få uppgifter ur straffregistret, om inte något annat föreskrivs i lag.

Rättsregistercentralen får trots sekretessbestämmelserna sammanställa material ur informationsresursen med iakttagande av vad som föreskrivs i 21 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

16 §

Utlämnande av uppgifter med stöd av den allmänna rätten till information

Rättsregistercentralen får trots vad som i 24 § 1 mom. 28 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs om sekretessbelagda uppgifter, ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter lämna ut basuppgifter om rättegångar och andra diarieuppgifter från domstolar, om

1) de uppgifter som begäran avser är offentliga hos domstolen enligt bestämmelserna om rättegångens offentlighet,

2) domstolen inte i enlighet med 2 mom. har begränsat utlämnandet av uppgifter ur det riksomfattande systemet, och

3) sökkriteriet inte är ett personnamn eller någon annan personlig identifieringsuppgift.

En förvaltningsdomstol och försäkringsdomstolen kan begränsa rätten att lämna ut sådana uppgifter ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter som domstolen registrerat där om en part eller någon annan som har del i saken. En allmän domstol kan på motsvarande sätt begränsa rätten att lämna ut uppgifter som den registrerat i systemet om asylsökande eller om målsägande i brottmål.

Rättsregistercentralen får trots vad som föreskrivs i 1 mom. 3 punkten för journalistiska ändamål ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter lämna ut sådana basuppgifter om rättegångar och andra diarieuppgifter som är offentliga hos domstolen och vars utlämnande domstolen inte har begränsat med stöd av 2 mom. Uppgifterna får lämnas ut också i elektronisk form.

17 §

Utlämnande av uppgifter i elektronisk form

Rättsregistercentralen kan lämna ut uppgifter i elektronisk form enligt följande:

1) ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden uppgifter till myndigheter för verkställighet av justitieförvaltningsmyndigheters avgöranden eller för att föras in i myndighetsregister,

2) ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden samt ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter uppgifter som justitiekanslern och riksdagens justitieombudsman behöver för laglighetskontroll av justitieförvaltningsmyndigheterna samt för planering av kontrollverksamheten och för behandling av anhängiga ärenden,

3) ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i sådana fall som avses i 15 § 1 mom. uppgifter till den som regelbundet behöver information för beviljande och övervakning av krediter eller till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

18 §

Radering av uppgifter

Rättsregistercentralen ska radera personuppgifter ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden och ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter inom tio år från det att ärendet har avgjorts.

19 §

Hänvisning till strafflagen

Bestämmelser om straff för dataskyddsbrott finns i 38 kap. 9 § i strafflagen (39/1889).

20 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010).

En hänvisning till justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem någon annanstans i lag eller förordning avser efter ikraftträdandet av denna lag en hänvisning till justitieförvaltningens nationella informationsresurs.

2.

Lag

om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 24 § 1 mom. 28 punkten, sådan den lyder i lag 91/2015, som följer:

24 §

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

28) en förvaltningsmyndighets handlingar och register med uppgifter om en dömd, en häktad eller en person som annars berövats sin frihet, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter inte äventyrar personens framtida utkomst, anpassning i samhället eller säkerhet, och om det finns grundad anledning att lämna ut uppgiften; sekretessbelagda är också uppgifter som förts in i straffregistret, bötesregistret, justitieförvaltningens nationella informationsresurs och

registret över djurhållningsförbud samt uppgifter som förts in i registret över vittnesskyddsprogram och andra uppgifter som gäller vittnesskyddsprogram liksom också uppgifter som Institutet för kriminologi och rättspolitik samlat in för forskning och uppföljningsändamål,

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om Rättsregistercentralen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Rättsregistercentralen (625/2012) 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 5 § och 6 § 2 mom. som följer:

2 §

Ledning och organisation

Rättsregistercentralen leds av en överdirektör som svarar för verksamhetens resultat. Överdirektören bistås av en ledningsgrupp vars sammansättning och uppgifter bestäms i arbetsordningen.

3 §

Beslutanderätt

De ärenden som Rättsregisterscentralen ska besluta om avgörs av överdirektören, en biträdande direktör, en branschdirektör eller någon annan tjänsteman på det sätt som bestäms i arbetsordningen. Överdirektören får i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten.

4 §

Behörighetsvillkor

Behörighetsvillkor för överdirektören är högre högskoleexamen, sådan mångsidig erfarenhet som uppdraget förutsätter, i praktiken visad ledarförmåga samt erfarenhet av ledarskap.

5 §

Utnämning

RP 110/2020 rd

Överdirektören utnämns av statsrådet.
Överdirektören utnämner de övriga tjänstemännen samt anställer personal i arbetsavtalsförhållande.

6 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Bestämmelser om organisering av arbetet, verksamhetsenheter, ledning samt behandling och avgörande av ärenden vid Rättsregistercentralen finns i arbetsordningen. Arbetsordningen fastställs av överdirektören.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Helsingfors den 27 augusti 2020

Statsminister

Sanna Marin

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

2.

Lag

om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 24 § 1 mom. 28 punkten, sådan den lyder i lag 91/2015, som följer:

Gällande lydelse

24 §

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

28) en förvaltningsmyndighets handlingar och register med uppgifter om en dömd, en häktad eller en person som annars berövats sin frihet, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter inte äventyrar personens framtida utkomst, anpassning i samhället eller säkerhet, och om det finns grundad anledning att lämna ut uppgiften; sekretessbelagda är också uppgifter som registrerats i straffregistret, bötesregistret, justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem och registret över djurhållningsförbud samt uppgifter som registrerats i registret över vittnesskyddsprogram och andra uppgifter som gäller vittnesskyddsprogram liksom också uppgifter som Institutet för kriminologi och rättspolitik samlat in för forskning och uppföljningsändamål,

Föreslagen lydelse

24 §

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

28) en förvaltningsmyndighets handlingar och register med uppgifter om en dömd, en häktad eller en person som annars berövats sin frihet, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter inte äventyrar personens framtida utkomst, anpassning i samhället eller säkerhet, och om det finns grundad anledning att lämna ut uppgiften; sekretessbelagda är också uppgifter som *förts in* i straffregistret, bötesregistret, *justitieförvaltningens nationella informationsresurs* och registret över djurhållningsförbud samt uppgifter som *förts in* i registret över vittnesskyddsprogram och andra uppgifter som gäller vittnesskyddsprogram liksom också uppgifter som Institutet för kriminologi och rättspolitik samlat in för forskning och uppföljningsändamål,

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om Rättsregistercentralen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Rättsregistercentralen (625/2012) 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 5 § och 6 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Ledning och organisation

Rättsregistercentralen leds av en direktör som svarar för verksamhetens resultat. Direktören bistås av en ledningsgrupp vars sammansättning och uppgifter bestäms i arbetsordningen.

3 §

Beslutanderätt

De ärenden som Rättsregisterscentralen ska besluta om avgörs av direktören, en biträdande direktör, en branschdirektör eller någon annan tjänsteman på det sätt som bestäms i arbetsordningen. Direktören får i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten.

4 §

Behörighetsvillkor

Behörighetsvillkor för direktören är högre högskoleexamen, sådan mångsidig erfarenhet som uppdraget förutsätter, i praktiken visad ledarförmåga samt erfarenhet av ledarskap.

5 §

Utnämning

Direktören utnämns av statsrådet.

Föreslagen lydelse

2 §

Ledning och organisation

Rättsregistercentralen leds av *en överdirektör* som svarar för verksamhetens resultat. *Överdirektören* bistås av en ledningsgrupp vars sammansättning och uppgifter bestäms i arbetsordningen.

3 §

Beslutanderätt

De ärenden som Rättsregisterscentralen ska besluta om avgörs av *överdirektören*, en biträdande direktör, en branschdirektör eller någon annan tjänsteman på det sätt som bestäms i arbetsordningen. *Överdirektören* får i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten.

4 §

Behörighetsvillkor

Behörighetsvillkor för *överdirektören* är högre högskoleexamen, sådan mångsidig erfarenhet som uppdraget förutsätter, i praktiken visad ledarförmåga samt erfarenhet av ledarskap.

5 §

Utnämning

Överdirektören utnämns av statsrådet.

RP 110/2020 rd

Gällande lydelse

Direktören utnämner de övriga tjänstemännen samt anställer personal i arbetsavtalsförhållande.

6 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Bestämmelser om organisering av arbetet, verksamhetsenheter, ledning samt behandling och avgörande av ärenden vid Rättsregistercentralen finns i arbetsordningen. Arbetsordningen fastställs av direktören.

Föreslagen lydelse

Överdirektören utnämner de övriga tjänstemännen samt anställer personal i arbetsavtalsförhållande.

6 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Bestämmelser om organisering av arbetet, verksamhetsenheter, ledning samt behandling och avgörande av ärenden vid Rättsregistercentralen finns i arbetsordningen. Arbetsordningen fastställs av *överdirektören*.

Denna lag träder i kraft den
20 .